kaynak

BALIKESİR HALKEVİ

ÜÇÜNCÜ YIL 32

19 EYLÛL 1935

Sayfalarımız devriminin ve Halkevlerin çizdiği derin ve geniş anlamının içine giren bütün yazılara açıktır.

İÇİNDEKİLER

Kurtuluşumuz		Kenan Akmanlar
Timur - Bayazit (Savaşı)		Kâmil
Eğitim nedir?		Şeker Ali
Benim görüşüm		Hasan Âli Türker
Atatürkün heykeli önünde		Hayriye Derviş
Balıkesirde yatırlar		M. Yasa - H. Korkut
Boş ümit (Öykü)		Muharrem Adak
Leylek.		M. Fevzi İlhan
Köylerimiz		N. Dündar
Kumaniç kalesi		R. Gökalp Arkın
Balıkesirde yapı işleri		Osman Balkır
Gençlik ve ihtiyarlık.		Türker Acaroğlu
Türkçemizi bozanlara.		Feridun Ankara
Anneme	(Şiir)	Kâzım Feyzi
Türkmen güzelleri	(Şiir)	Halil Sezai
İstek	(Şiir)	Halim Korkut
Ağlamak istiyorum	(Şiir)	R. Gökalp Arkın
Orak tarlasında	(Şiir)	Muharrem Adak
Gel	(Şiir)	Fahri Erdinç
Alamanca dersler		Rüknettin
Kayserinin muncusun kamnu		Nuri Timur

Kaynak herayın on dokuzunda çıkar.
Her ayın ilk haftasından sonra gelen yazılar bir sayı sonraya bırakılır.
Kaynağın bir yıllığı 150 kuruş
Altı aylığı 80 kuruştur

Kaynağa para ile bilit konmaz yalnız memlekete faydalı ve devrimin yayılmasına yarar eserlerin bilitleri parasız konur.
ADRES: Balıkesir Halkevinde Kaynak dergisi.

İyesi : T. Fikret Silay

Yayin Direktörü: Abdi Ağabeyoğlu

kaynak

Balıkesir Halkevince çıkarılır Aylık Kültür derkisi

KURTULUŞUMUZ.

26 Ağustosdan Eylül ortasına kadar uzanan günler bize her yıl kurtuluşumuzu düşündürecektir. Batı Anadolunun bir çok kasaba ve şehirleri gibi geçen haftalarda Balıkesir de kurtuluşunu türlü sevinçli göretlerle canlandırdı.. (Kaynak) bu sevinçli günleri bütün ulusa kutlularken onların eşsizliğine inanını bir daha tekrar etmekden kıvanç duyuyor..

Fransız büyük devrimi ulus haklarının monarşiye karşı kazancıdır. Bizim devrimimiz ise hain ve müstebit sultanı devirmiş fakat ayni zamanda istilâcı imperyalizmayı göğüslemiş onun haksız ve tecavüzkâr akınını durdurmuştur. Her iki devrim arasındaki ayrılığı daha eyi kavramak için dünya haritasına bakmalıyız: Orada çok büyük kıtalarla çok büyük kütlelerin kendilerine iye (sahip) olmadıklarını göreceğiz. Bu büyük kıtalar ve bu büyük kütleler aktif bir imperyalizmanın boyunduruğu altında ancak sümürülmek için yaşatılıyorlar.

Osmanl imparatorluğu yabancı kaptalin sınırları içinde kolaylıkla at oynattıkları bir yarı sümürge idi. Genel savaş sonunda galipler onu bütün bütün kendilerine maletmek istediler. Eğer ATATÜRK olmasaydı, ve eğer karşılarındaki Türk olmasaydı onlar bu isteklerini kolaylıkla kazanacaklardı. Nitekim beyni gibi kanda sulanmış ve karışmış sultan daha ilk adımda onların bütün isteklerini kabul edivermişti. (Sevr) in acılığını unutabilir miyiz?

Türk devriminin eli yalnız Sevri imzalayan ihanetin gırtlağına sarılmadı. Aynı zamanda yer yüzünün en faziletli, en kabiliyetli ve en büyük ulusu; medeniyetler doğurmuş, yaşamış ve yaşatmış Türklüğe (Sevr) i hazırlayan ihtirasları da ta kalbinden vurdu.

Bize anıklanan tuzaklardan kurtuluşumuz tarihe türlü işkillerin üstünde bir eşsizlik görüsü halinde girecektir. Tarih yarın için ibret veren kitap olduğuna göre bu görü önünde gelecek nesiller hayretle ve taktirle eğileceklerdir.

KENAN AKMANLAR

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

TİMUR – BAYAZİT
ANKARA SAVAŞI

KÂMİL

Osmanlı imparatorlugunun önemli vakalarından biride Beyazidin Timurla yaptığı Ankra harbidir. Bu savaş Osmanlı ordusunun yenilmesi ve Bayazidin Tutsaklığı ile bitti.

Bayazit ilkin Timurdan çok hürmet görmüştü. Savaş yerinde yalınç kılınç dövüşen Bayazide, Şövalye ruhlu Timurun bu hürmeti lâyık görmesi pek tabii kabül edilebilir. Aşık paşa zade, Bayazidin, Timurun askerleri tarifından tutsak edildikten sonra Timurun çadıra görüldüğünü ve ikisinin bir halı üzerine oturduklarını söylüyor [1] Tarih Encümeni kütüphanesi yazmaları arasında bulunan anonim Âli Osman da Aşık paşa zadenin sözlerini tasdik eder şekildedir [2].

Görülüyorki Timur Tutsağile aynı mevkide oturuyor ve onunla konuşuyor, Hatta bazı tarihlerin verdiği malumata göre teselli ediyor. Bununla. Bayazidin kendisine mektup'a yapmış olduğu hakareti unutmuş gibi görünüyor. Fakat soraları iş değişiyor belki Bayazıdın kaçmak istemiş olmasında, veyahut Gibonsun dediği gibi [3] Osmanlı memleketi içinde yürüyüşüne devam ettiği takdirde kurtulmaya çalışacağından korktuğu için Timur vaziyetini değiştirmişti. Bir çok Garp menbalarına ve bir kısım şark mehazlarına dayanarak eserini yazan Kolenel Lamuş da bu kaçma hadisesinden bahsederken Bayezidin oldukça harükulâde bir vasıta ile, çadırına kadar gelen bir maden kuyusu yolu ile kurtulmak çaresini aradığını ve bundan delayı esaretinin şiddetlendirildiğini ve hatta demir bir kafes içine kapadıldığını söyliyor [4]. Gibons bu kafesin demir parmaklı bir teskere olacağını sölüyor. Aşıkpaşa Zade tarihinde ve Tarih encümeni kütüphanesindeki yazma tarihte de Bayazidin kafese kapadıldığı yazılıyor. Bu kafes Timurun haremlerinin taşınmasına mahsus kafesli tahtıravanlar gibimiydi, yokoa bilhassa Bayazid için yaptîrılan bir demir kafesmiydi?. Aşıkpaşazade bunu iki at ortasına kafesli tahtıravan şeklinde kaydediyor ki bundan haremlere mahsus kafesden biri manası çıkarılabilir. Hammerde bu şekilde bir kafes olacağı kanaatındadır. Bu böyle olduğu takdirde Gibonsun dediği gibi Bayazit için hakikaten çok ağır bir hakaretti . Halbuki bu kafesin Tarih Encümenindeki yazma tarih Ali Osmanın kaydettiği gibi, Bayazit için daha şerefli olacak ve Timurunda karekterine yakışacak şekilde hususî bir demir kafes olması ve Bayazidin onun içinde taşınmış olması da hatıra gelebilir (5) Hayatının ilk zamanlarını bir çok sıkıntılar içinde geçirmiş ve tutsaklık tadını tatmış olan Timurun hürmet ettiği bir hükümdarı ağır bir hakarete maruz bırakmıyacağı akla yakın geli-

(1) Aşık paşa zade tarihi İstanbul tabı S: 79

(2) „Pes bu tarafdan yıldırım hanı duttular Tamur hana ilettiler andan Timur han piyade olıp yıldırım Hana karşu geldi hoş geldin ey han deyu tamam tazımle yıldırım hanı alıp Timur han doğru olağına iletti dahi ikiside bir halice üzerinde oturdular ve bu arada olan ahvalleri ve sergüzeştleri söyleştiler ve birbirlerile söhbet ettiler. Tarih encümeni yazmaları tarihi Ali Osman varak 19 a„.

(3) — Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu S: 229

(4) — Histoire de la Turquie s: 37

(5) — „Timur han Yıldırım hana bir demir kafas düzdürdü ve Yıldırım hani ol kafese koydu. Tar. Encümeni yazmaları tarihi Âli Osman varak 21 a: ”

yor. Aksi kabul edildiği takdirde Bayazide ilkin gösterdiği hürmeti tefsir imkânı güçleşir. Hususî bir demir kafes yaptırup Bayazıdı bu kafese kapatması her hangi bir kaçmanın önüne geçmek veya yukarıda söylenildiği gibi bu kaçma teşebbüsü olmuşsa bunun tekrarına meydan vermemek için de olmuş olabilir.

Ankara savaşından sonra her biri bir tarafa dağılan Bayazıdın oğullarından hiç birinin babalarının akibetile meşgul olmadığı görülüyor. Hakikaten bunlar bu savaştan sonra taht için birbirleri ile uzun dövüşmelere giriştiler. Sonra babalarının geri dönmesi kendileri için elbette korkunç idi.

Savaş yerinde kendisini yalnız bırakıb kaçdıklarından dolayı Beyazıdın, kurtulduğu taktirde hiç birini afetmeyeceği muhakkakdı. Tarih Ali Osmanda bunu teyit eder şekilde bir kayıt bile vardı [1]. O zamanlarda babasına karşı isyan eden Şehzadeler görülüyordu. Binaenaleyh esir olmuş bir babayı kurtarmıya çalışmayacakları birazda tabii görünüyor. Halbuki Timur, Bayezidin oğullarının kendisine müracaat edeceklerini ummuştu [2].

— Timurun Beyazidi salmak niyetinde olduğuda zannedilebilir. Yalnız Semerkande döndükten sonra salmak isteyişi Beyazıdın asker toplayıp tekrar kendisi ile harp etmesi ihtimalinden korkmuş olmasından olsa gerektir [3]. Tarih encümenindeki yazma da Timurın Beyazidi Semerkande kadar götürdükten sonra salmak niyetinde olduğu ve hatta bunu Beyazide söylediği kayıt ediliyor [4] .

Gerek anonim tarihlerde gerek garp müverihlerinin eserlerinde Beyazidin tutsaklıktan kurtarılması için teşebbüsde bulunduğu hakkında hiçbir kayıda rastlanmıyor.

Bütün bu menbaların verdiği malûmat Bayazıdın Semerkanda gideceğini öğrendikten sonra intihar etmiş olması şeklindedir .

Manisada Muradiye kütüphanesinde 1373 numarada kayıtlı müellifi meçhul bir yazma tarihi al Osmanda yeni bir malûmata tesadüf oluuyor. Rivayet şeklinde olan bu malûmat yukarıda zikrettiğim eserlerin verdiği malûmatın tamamen aksidir. Buna nazaran yıldırım doksan bin filori fidyeinecat mukabilinde kurtarılmak istenilmiş Timurda buna razı olmuştur. Ankara savaşından sonra hasıl olan karışıklıkta hazine yağma edildiğinden bu parayı memleket dahilinden temin etmek mümkün olamiyacağından Bizansdan borç şeklinde alınmak isteniyor. Fakat bu para alınmaga gidildiği zaman Bayazidin hummayi muhrıktan öldüğü haber alınıyor.

Burada iki nokta var biri Bayazidin Fidyei necat mukabilinde kurtarılmak iste-

[1] «Timur han gördüküm Yıldırım hanı kendi oğullarından ve ulularından kimesne alıp mukayyet olmadı andan Timur han Yıldırım hanı alıp gitti. birgün timurhan Yıldırım hana eder: Ey han senin oğulların ve ulubeylerin hiç anmadılar eğer ben seni şimdi koyversem acap seni kabul edermiydi dedi andan Yıldırım han eder ey han sen beni koyver ben anların hakkından gelirim. Tarih encümeni yazmalarından tarih Âli Osman varak 21 b„

[2] “Timurhan şöyle umardikim Yıldırım ya oğullarından biri gele yahut vezirlerinden veya memleketi ulularından ve beylerinden biri gelekim bir sebep olup yıldırım hanı koyvere. tarih encümeni tevarih al Osman yazma varak 21 A”

[3] Temur göç üzerine giderken Bayazıt Hana kâh kâh selâm verirdi. Bayazıt han Timura eder, Timur bey senden bir dileğim var. Timur eder her ne dersen kabul ettim. bayazıt han eder, tatarı bu vilâyette kome al bile git dedi. Timur eder kabul ettim. kaçankim Semerkantdan seni geri göndersem gerektir. Aşık paşa zade İstanbul Tabı s: 80

[4] “Bir gün Timur han Yıldırım hana eder, ey han gam yeme ben seni Semerkantdan ilətürüm andan seni memleketine gönderirim. tarih encümeni kütüphanesi yazma tarih Âli Osman varak 21 b„

nişi ve buna Timurun razı oluşu diğeride Timurun intihar etmeyüp hummayi muhrıktan ölmüş olması. Bunun ne dereceye kadar doğru olabileceğini bilmiyorum. Yalnız belki ileride bunu teyit eder başka eserler meydana çıkar ümüdile yazma tarihin bu satırlarını aynen naklediyorum.

«Hikâyat rivayet olunurki Kutbetdin oğlu Şeh eydür atamdan işittim etti Timmur Bayazıt hanı dutub hapis edecek ekâbiri Rum ittifak edüp hünkârı Timmurdan satın almaga niyet edüp beni Timmure gönder düldurup Timmuru razı edip doksan bin filori kabul ederek ben ettim nesne kalmadı hep Talana gitti ama varayın Kostantaniye tekûrinden istikraz edeyin deyu bu niyet üzerine kalkup İstanbula mütevecih oldumki floriyi istikraz edem ol zaman işittim hünkâr hummayi muhrıktan hasta olup kabzai ecel geribanından çekip hak cıvarına altmış cenkten sonra Bayazit hanun vefatı bir kaç aydan sonra oldu ve kaçan Timur göçüp kendj vilâyetine teveccüh etti Bayazit han dilegile tatarın cemisini sürdü memleketi rumdan cıkardı andan Kırşehrini ve Sivrihisarını ve Beypazarını Karaman oğluna verdi Kastamoni ve Kângırı ve kaleçuğu yine İsfendiyare verdi. Bayazit han öldükten sonra Timur umardikim Bayazit hanın oğllarından birisi kendiye geleydi Bayazit hanın vilâyeti ana mukarrar idj gördüki hiç birisi gelip iltifat etmedi zira memleketi karaman oğluna vermişti anlar dahi onun için gelmediler ve andan sonra Timur Karaman vilâyetinden çıktı gitdi ve bu macaranın tarihi hicretin sekiz yüz dördünde vaki oldu.»

E Ğ İ T İ M

EĞİTİM NEDİR ?

ŞEKER ALİ

Eğitim sözü türlü anlayışlarla kullanılmaktadır.

Bir sözün bir çok manası olabilir . Sözlükler ve kitaplar bu manayı tek tek alır. Fakat bir ilim istilâhının bir manası vardır. Bunu da ilim eserleri koyar Eğitim deyimi halkın kendi dileğini anlatması içinde ğildir.Yalnız ilimce ve alimce konuşmak içindir . Eğitim sözü halkın dilinde de vardır. Ve bir kaç manaya da gelir.

Eğitim başka, naziklik başkadır . İşte halkın en çok eğitim dediği şey nezaket ve nazikliktir Halka göre eğitimli adam nazik adamdır . Eğitimsiz adam da kaba adamdır. Halbuki eğitimin manası bu değildir. Nazik yaşamak ve kaba yaşamak eğitimli yaşamak değil ahlâklı yaşamak yolunu ilğilendirir.

Eğitim başka tesir başkadır.

Eğitimi bir de tesir karşılığında kullanırlar Meselâ dağların eğitimi, sokakların eğitimi gibi . Bu kullanıştaki eğitm de asıl eğitim değildir. Bu doğrudan doğruya tesirdir . Şurası muhakkaktırki eğetim olmak için tesir şarttır. Fakat eğetim yolunda kâfi bir malzeme değildir. Meselâ : Dağların tesiri, sokakların tesiri insanı bir cemiyet adamı yapar mı ? Hiç şüphe yok yapamaz. Bu iki şıkkı biribirinden ayırmak icabeder.

Eğitim başka telkin başkadır

Eğitim birde telkin fikri ile karıştırılıyor. Meselâ: Mektep eğitimi, âile eğitimi, mahalle eğitimi dediğimiz zaman bu eğitimin kendisi değildir. Muhitten, arkadaşlarımızdan , aylelerimizden şuursuz ve kastsız yapılan içtimai hasletlerdir. Halbuki bütün bunlar eğitim değil birer telkindir. Bu telkinleri de eğitimden ayırmak lâzımdır.

Eğitim hadisesinin ilk şartı.

Eğitmenle, eğitilenin bulunması.

Bu şart doğrudur. Çünkü egitim mefhumu ancak eğitmnle eğitilenin mevcut olmasile kaimdir . Buda tabii insandır . Eğitmenler kimlerdir? Anne, baba,mektep, usta, subay gibi buda herhalde biri yetişkin ve diğeri de yetişmemiş insanların mevcut olması lâzımdır . Bu iki unsur egltim hâdisesinin temelidir. Bu unsurları olmıyan her hangi bir muhitte eğitim aramak yanlıştır . Yukarıda söylediğimiz sokak eğitimi, dağların eğitimi bu anlayışımıza göre çok aykırıdır . Çünkü dağlar cansız, bir madde yığınıdır. Yetişmiş bilgiç bir insan değildir. Onun için egitimi de olamaz.

Eğetim hadisesinin ikinci şartı

Eğitim edicinin eğitilen kasdı müdahalesidir .

Buda doğrudur . Çünkü eğitmenin eğitilen müsbet bir istikamet vermek için müdahale etmesi lâzımdır . Bu müdahale de türlü türlü şekiller ve vasıtalarla olur. Bir egitmen ferdin türlü saiklerine baş vurur ve onları kendisi kullanarak eğitilen üzerinde bir çok tepkiler yapar . Böylece dilediği sonuçu elde eder . Şu halde kasttan maksad da onun karşısında cansız olarak durması değildir. Bilâkis çocuğun hayatî tekâmülüne karışmasıdır. Meselâ bir mektep talebesinin bir arada yaşaması bir birleri üzerine yapdıkları kastsız tesirin sonuda yoktur. Halbuki egitimin sonu vardır. Hatta eğitmenin her tesiri eğitim olamaz .

Bir hocanın talebesi üzerine ancak şu tesiri olur. Bunlar arasında telkin olanlarda vardır. Sesinin tonu, kiyafeti, ahlâki meziyetleri hatta tedris usulünün bile; bunlarada eğitim denemez. Demek eğitimin ikinci şartı mürebbinin kasdlı müdahalesidir.

Eğitimin üçüncü şartı

En son eğitilenin içtimaî bir sonuca varmasıdır.

Evet eğitmen kendi canlı mevzuuna kasdi müdahale eder niçin? [bir dileği vardır. bir sona ermek için] asker yapmak, marangoz yapmak, usta yapmak için. Dikkat edersek bu sonuç cemiyeti ilgilendirir. Gayesiz, sonsuz, dileksiz eğitim yoktur ve olamaz öyle ise eğitim müdahalesiz olamadığı gibi bir son gözetilemeden de eğitim olamaz.

Eğitimin Dördüncü şartı

Bir mekânda verilmesidir.

Yukarıdanberi üç şart izah edildi Bu şartlar içinde sonuç olarak iki küçük şart daha vardır. Birincisi eğitim muhakkak surette bir mekânda olur. Bu mekân bir âile, bir okul, bir kışla ve talimgâh ve bir dükkândır. Kabile, aşiret ve insaniyet eğitim için artık bir mekân değil. eğitilmiş bir adamın yaşama yeri ve mekânıdır. İşte bu mekânları düşünerek âyle eğitimi, mektep eğitimi, kışla eğitimi ve meslek eğitimi demek doğrudur.

Eğitimin beşinci şartı:

Madam ki egitim kastlı bir müdahaledir. Bu müdahale mevzuun bedeni ve ruhu üzerinde oluyor o halde ruhun ve bedenin kendine göre bir tabiatı ve birde muayyenlikleri vardır. İşlenmesi için eğitmenin belli başlı bir tekniği olması şarttır. Bu teknik içtimaiyat ve ruhiyat ilimlerinden çıkarılmış ilmî bir tekniktir. Teknik görenek de olabilir. Her ne olursa olsun tabiatı işlemek ve kullanmak kastile ortaya atılmış ilmi kaidelerin hepsine birden teknik denir. Ceza, mükâfat, vazife, ezber, toplu tedris, faal usül ilâahır sayılabilen usüller, sistemler birer egitim tekniğidir.

Şimdi Eğitimi tarif edebiliriz:

Eğitim dış alemindeki maddelerin kör ve gelişi güzel bir tesiri değil, dış âlemindeki insanların gerek tek tek ve gerek toplu olarak yaptıkları kasdsız ve sonsuz telkinler de değil; ancak cemiyetleşmiş insanların, olgun adamların cemiyetleşmemiş acemi insanlar üzerine cemiyetleştirme maksadile ve eğitime mahsus bir mekân dahilinde ve bu cemiyetleşme sonucuna varan bir teknikle yaptıkları kasıtlı ve meramlı müdahaleye eğitim diyoruz. Bunun dışında kalan tesir, telkin ve saire eğitim demek değildir.

BENİM GÖRÜŞÜM

HASAN ÂLÎ TÜRKER

«Sosyete hayat» ı dediğimiz toplu yaşama, tabiî kaidelerden uzaklaşmadan ve tabiatten ayrılmadan kurulmuş ve yer tutmuştur. Buna herkesin aklı yatar. Bu topluluğu doğuran tabiî oluşlardan bazılarını örnek almak isterim. Bunlardan:

Dil; İnsan topluluklarının doğuşunda biricik ve ilk amillerden biridir. Konuşma olmadıkça anlaşma ve iş bölümünün tesirile artan yaşama güçlüğünü kolaylaştıran topluluk olmazdı. Cemiyet ancak yaşama şartlarını kolaylaştıran amaçlar için kurulmuştur. Eğer konuşma olmasaydı bir topluluk olsa bile dileklerine birbirlerine anlatamazlar, isteklerine eremezlerdi. Eğer işaretlerle bu işi yaparlarsa gene tabiî bir varlıktan istifade etmiş olacaklardı. Sonra,

Muhit: Herkes bilir ki kutuplarda yaşıyan Eskimolar bir cemiyet kurmuş değillerdir. Onlarda konuşma, akrabalık olduğu halde muhitlerinin elverişsizliği yüzünden bir amaç etrafında toplanamamışlardı insanların eyi yaşamasını gözeten, onlar için çırpındığı ileri sürülen fen ve ilim bugün aralarında yerleşememiştir. Şu halde cemiyet kuruluşlarında muhitin de tesiri olduğu iddiasındayım. Çünkü toplu yaşamadan murat insanlığın yüksek noktalarına erişmekte hız almanın kolaylığını elde etmektedir. Eskimolar böyle bir ülküden uzaktırlar. Onların toplulukları çok derme çatma ve amaçsızdır.

Şu bir iki örnek ile demek istedim ki içtimaî hayatın varlığı tabiatile kaimdir. Cemiyet yapma değil tabiidir. Şu halde cemiyetin meydana gelebilmesi için evvelâ tabiî kanunlar lâzımdır. Hiç bir amaç gözetmeden bir araya toplanmış taş yığınlarından ibaret bir gümeye cemiyet denemiyeceği bellidir. İnsanlar da müşterek bir gaye cemiyeti doğurmuştur.

Düşünmeğe başladığım günden beri - herkes gibi - ben de yakınımda görebildiğim herşeyin kökenlerini araştırıyordum. Güneşi, yıldızları, ağaçları, hayvanları ve sair bütün tabiî vasfı olarak karşılaştığım her şeyin neden böyle bulunduğunu, niçin olduğunu öğrenmek duygusile çırpınır ve kabataslak bilgilerle kendimi avuturdum. Bugün kozmoğrafyanın ve tabiiyenin yardımı ile gördüm ki bu kendiliğinden oluyor sandığım hadiseler; tabii hadiseler namını alıyor. Onları tabiat yapıyor.

Fakat biraz sonra daha başka hadiselerle karşılaştım. Onların da oluş köklerini araştırmak istedim. Bunlar: İnsanlardaki kötü inanlardır. Bunlar da tabiî mi acaba? Kötü yollarda hız almış bu gibi ihtiraslara tabiî mi derler?. Cinayetler, hırsızlıklar, kumarbazlıklar v. s. halbuki tabiî hadiselerde görebildiğim herşey bir eyilik içindir. Bunların ise hiç biri cemiyetin kuruluşuna değil kurulmuş olan cemiyetin yıkılmasına yardımcıdırlar Hem bunlar içtimaî hayattan sonra beliren hallerdir.

Düşünüyordum: Mademki insanlar tabiatın bir verimi, bir eseridir. Onların yaptıkları da tabiat kanunlarına uygun olmalı değilmidir? Onların gördükleri işlerde cemiyetin kuvvetlenmesine ve yaşamasına hizmet etmeli değilmidir? Şüphesiz insanların yaptıkları arasında cemiyetin yaşamasını temin edenler yoktur demiyorum. Bunların içinde fenalıkların olmaması dilenir. Tabiat kanunları ne kadar incelenirse onlarda akıl, mantık harici bir şey görülmez. Bunu ben değil, ömürlerini tabiî ilimlerle uğraşarak geçiren bilginler söylüyor. Ben ise onların yillarca uğraştıktan sonra ortaya koydukları sonlardan öğrendiklerimi söylüyorum. Hem insanların bedii zevklerini de yükselten, keskinleten, güzelleştiren gene tabiat değilmidir?. Bütün şimdiye kadar geveledıklerimi kısaca derleyip toplıyayım:

Tabiileşmekten ve tabiati taklitden uzaklaşmak akıl çerçevesinin dışında bir iştir.

ATATÜRKÜN HEYKELİ ÖNÜNDE

HAYRİYE DERVİŞ

Türkü yüz yıllarca kucağında yaşatan İstanbul !

Tarihe karışan Sultanların baş döndürücü ve yüksek işlerinde bile ya bir elçi veya bir ülke hükümdarı İstanbulu ziyaret ederken ne maksadla gelip gittikleri belli olmıyan bu ziyaretçilerle, bayram ve Cuma alaylarından başka bir şey bilmiyen İstanbul halkı şimdi Atatürke saygı ile anan varlıklarla beraber her gün bayram yapıyor.

İşte Türkün her suretle yükseliş ve varlıklarına tanık olan İstanbul ; bu günlerde hiç bir vakit bütün acuna tanıtdıran varlığını bu kadar mesud ve magrur idrak etmemiştir.

Daha yakın mazide haşin çizmeleri altında inlettikleri ve halkını hakir gördükleri İstanbula bütün uluslar akın ediyorlar.

Bayanların kongrasına iştirak eden her ulusun murahhasları gezginleri gelüp geçen bütün ulusların başbakanları geliyor hele Taksimin ortasındaki Atatürkün heykeli önünde saygı, sevgi ile eğiliyorlar. Kendi boylarından büyük çelenklerile heykelin çevrsini süsleyorlar. Önce Türkün erginlik marşını sonra kendi ulusal marşlarile Taksim Cumur alanını çınlatıyorlar. Bayanlar, baylar hep bir ağızdan haykıran horra ve şa, şa, şalarla derin saygılarını sunan ulusların bu büyük başın heykeli önünde bile eğilmeleri bilmem neden gözlerimi yaşarttı?. Çektiği acıyı çok derinden duyan biz devrim ve savaş çocukları erginliği vatan uğrunda ana ve babasını şehit veren Türkün içi öz yavrularına öksüzlüklerini unutduran koca bir Türk ulusunun atasını anmamak ve içten duyduğum bu sevinci yazmamak elimden gelmiyor.

Bu koca acunun uluslarını temsil eden varlıkları heykelin önünde bütün coşkunlunlarile tezahüratlar yaptıran; başarılan eşsiz erginliğimizin karşısında imrenmelerini gizliyemiyen gözleri gördükçe :

ATATÜRKE

Var olsun varlığımızı yaratan
Var olsun varlığımızı tanıtan

Diye herkesin yanında bağırmamak için ne kadar güçlük çekiyorum. Fakat gözlerimden sevinç, ulusal gurur yaşları sızıyor ki :

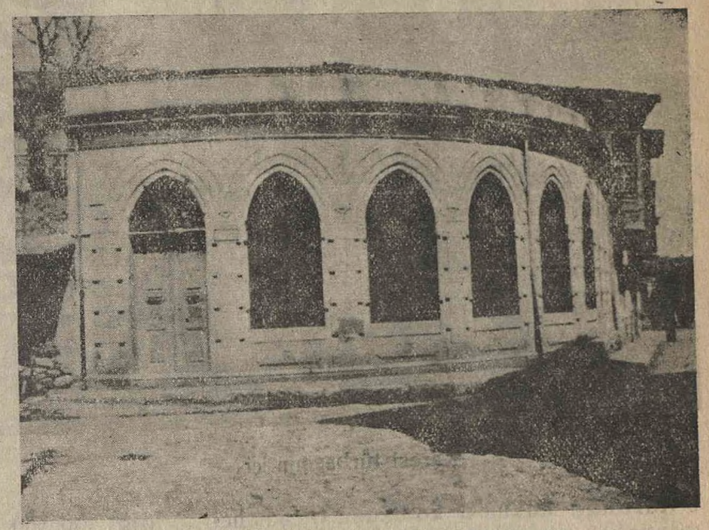
Savaş mütareke yıllarının açtığı derin yaraları işte bu ılık ve haklı göz yaşları iyileştiriyor.

BALIKFSİRDE YATIRLAR

MUAMMER YASA — HALİM KORKUT

Karesi bey

Karasi bey Selçuk hükûmdarı (Giyaseddin mesudi sanibini İzzedin Gigâvinin) sözü geçğin ümerasındandı . Bu beyin uç beyliğine geldiği tarih ile erğinliğini ilân ettiği tarih bugün belli değildir. Fakat biz Karasinin ilân tarihi (699) diye biliriz.. Çünkü Selçuk ümerası bu tarihde hükûmet matbualarından ayrılmıştı. Tabii Karesi beyde bunlardandı. Memleketi büyültmek için yukarıda söylendiği gibi Rumlar ile uğraşırken idaresindeki Sarı Saltuk Türklerinden çok yardım görmüştür. Sarı saltuk Türkleri [Dobrica] dan gelmiş ve Karesi yakınlarında yerleştirilmişlerdir .

Karesi türbesinin önünden görünüşü

Acaba Sarısaltuk türkleri Rumeliye niçin ve nasıl geçmişlerdir?

Sultan Giyaseddin Keyhusrev Sai oğulları arasında sürüp giden saltanat kavgaları halkı hayatından usandırmıştı. Bu sebepden [1000-2000] kişilik bir Türkmen aşireti [662] tarihinde Sarısaltuk isimdeki başlarının komutası altında Sinopdan gemilere binerek Dobrice taraflarına çıkmış ve orada yerleşmişlerdir.

[1]

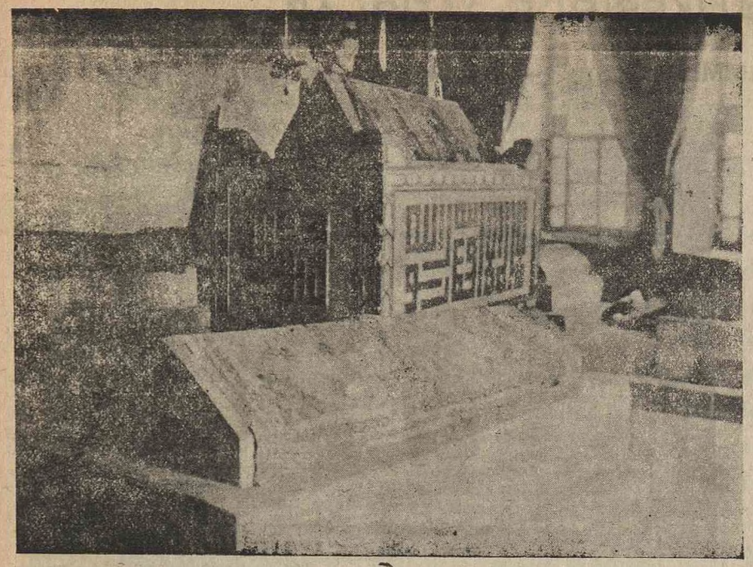
Sarısaltuk grubu Rumeline
Alı yüz altmış iki idi hemen
Hep oğuznameyi tatbi edüp
Yazdı icmal eylesen-i lek-man
Fakat Bulgar ve Rumların şerinden

[1] Viyana İmperetorluk kütüphanesinde (Lofmanik) eserinden.

rahat edemediler. Ayni zamanda Karesi bey fıtanet, kiyaset, adaletile muttasıf bulunduğundan bir kısmı bütün eşya ve hayvanatı ile beraber [Ecehalil - 2] isminde bir başın muayetinde gemilere binerek Balıkhisar taraflarına geldiler. Ve Karesi bey onları himayesine aldı.

Daha sonra iç Anadoluda Muğulların zulmünden kaçan Türkleri de kabul ederek onları sevindirmiş ve bu suretle memleketin nüfusunu artırmıştır. Tamamile bir hükûmet adamı olan Karesibey yalnız ordu ile kalmamış bir de donanma vücuda getirmişti.

[2] (Camiiddüvelin) söylentisine göre Dobriceden kalkanların başı Ece Halil bey imiş. Sonradan Osmanlı ümerasından olan (Ece bey) de bu imiş. Topkapı sarayında Revan köşkünde bulunan Selçuknamede : (Dobrice ilinde duran Müslümanlar göçüp Karesi iline geçtiler.) ibaresile bu muhaceretden bahseder . Ece beyin tercümei hâli ayrıca basılacaktır.

Karesi türbesinin içi

Kurduğu hükûmet komşusu Osman beyin hükûmetinden daha köklü ve daha kuvvetli idi. Ve sınırları: Dumaniç dağlarının bir kısmı ile Edremit havalisinden İzmire kadar uzanan Kuzey ve Batı yönünden Adalar denizi ile çevrilj ve Güney tarafile Saruhan, Doğu tarafile Osmanlı ve Hıristiyan eyaleti ile çevrilmişti.

Karesi Türkleri Rumeliye üç defa akın yapmışlardır.

I — (731-1331) de Yetmiş tekne ile Kara firya taraflarına ,

II — (733 1333) de Altmış gemi ile (Aynaroz) yarım adasına,

III — (732-1332) da Marmara ve doğu Trakyaya Osmanlı Türkleri ile beraber.

Aclan bey

Karesi bey vefat ettikden sonra emirlik oğlu Aclân beye geçti . Aclân beyin hangi tarihte emir olduğunu bilmediğimiz gibi ne vakit vefat ettiğinide bilmiyoruz. Bu tarih Hayrullah efendiye göre (735) , bazı eserlere meselâ : (Tacüttevarih, Haberisahih , Eamimiddüvel , Solak zade , Keyfiyetizuhur Ali Osman) görede 737 dir. Esasen Karesi bey ve oğullarına ait hiç bir eser kitabe mevcut değildir . Türbelerinde kazı yapılırsa belki bir tarih buluna bilir. Hatta Aclân bey hakkında bile tarihlerde bilgi pekazdır. (Heştibehişt , Taciddutevarih)da Aclân beyin eyi bir asker olduğundan bahsediliyor. Camiiddüveldeki malumatdan Karesi beyin vefatı ve Aclân beyin tahta çıkışının Osman bey zamanına denk geldiği anlaşılır .

Karesi ve Osman oğulları Aclân beyin ölümüne kadar çok eyi geçindiler . Hattâ Aclân bey küçük oğlu Dursunu Orhan Gazinin yanına göndermişti . Bu hâdiseyi bir kaç türlü anlatırlar . Emiri efendi merhum iki hanedan arasındaki yakınlığı sebep göstermiştir . Bizim tarihler ise Osmanlıların kuvveti karşısında Aclan beyin yaranmak için oğlu Dursunu terbiye edilmek üzere Orhanın yanına gönderdiğini söylerler. (Mesalikülebsar) ise Karesi emaretinin o sıralarda komşusu Osmanlı hükûmetine orduca ve donanmaca üstün bulunduğunu söyliyerek bu mutalaayı cerh eder .

Üçüncü bir söylenti de şudur : Ya Osman veya Orhan beyin bir oğlu Çanakkale taraflarına kaçmış , Karesi emiri Aclân bey şehzadeyi babasının mülküne sataşmıyacağına dair Orhan veya Osmana söz vermiş ve hattâ bu sebepten küçük oğlu Dursunbeyi rehin olarak Bursaya göndermiş imiş. Aclân bey de babası gibi gayet tedbirli, asker bir adamdı. Aynı zamanda

da Hacı il bey gibi çok değerli bir vezire sahipti. [1]

Demirhan

Osmanlıların Anahur, Armutlum kaleleri ve Aznik ilini aldıkları sıralarda Karesi emiri bulunan Karesi bey ahfadından Aclan bey (737) yılında - tamamile katî değildir. - Vefat edince büyük oğlu Demirhan bey Karesi emiri oldu. İbnibatutanın da yazdığına göre haris ve gaddar olan ve eyi bir idare adamı bulunmayan Demirhan beyi ümera; başında görmek istemedi. Memleketin ayan ve eşrafı Hacılbeyle konuşarak Dursunbeyi emir yapmağa karar verdiler. Bursaya gizlice bir heyet göndererek vaziyeti Orhan beye bildirdiler. Orhan bey de bunları Dursunbeye anlattı.

Fakat Dursunbey hiç bir kuvvete dayanamadan bu işi beceremiyeceğini ileri sürerek Orhan Gazinin yardımını istedi. Ve (Asitanı Asmeniyandan bir bende olmak, bir mülke sultan olmakdan daha şerefli isede şayet Karesi eyaleti hakkında dahi bir atı fet gösterilmek matkubu Erhani olup da kendisini oraya vali nasib buyurursa itaatülbilemir kabul edeceğini maahaza: Aydıncık, Manisa, Balıkesir, Bergama, Edremiti vereceğini kendisini Pınarhisarı, Kızılca Tuzla, Ayazment gibi memaliki saire ile iktifa edeceğini söyledi) Bu zamana kadar hep Rumlar ile Bizans tekfürlerile muharebe ederek sınırlarını genişleten Orhan zaten bu müslüman beyleri de kendisine bağlamak istiyordu. Binaenaleyh bu teklifi kabul etti.

Orhan bey hazırlık yaparak Dursunla birlikte yola çıktı. Yolunun üzerinde (Rindagöz - Uluabat) kıyılarında olan Ulubat, Kirmaslı, Mihaliç şehirlerini Keilsüs, Ailsüs hisarlarını aldı.) Kirmaslı kalesini geldikleri zaman Rum prenslerinden Kirmasteryn kendilerini konuk severlikle karşıladı Bütün mülkü ve hükûmeti ile koyun eydi.

Bu güzel harekete karşılık, mülkü yine kendisine verildi Ve kardeşi Mihaliç da kendi eğemen olduğu kalede bırakıldı. Bazı tarihlerde Mihaliç ilçesi adının bu Mihaliçden geldiğini yazarlarsa da evvelce buralara Gazi Mihal beyin delâlet etmiş olması dolayısile bu namın oraya gazi Mihal beyden kalmış olması akla gelir.

Demirhan beyin Orhan Gazinin Balıkesire yaklaştığını haber verince evvelâ karşı koymak istedi. Fakat kendisine taraftar bulamayınca eşyasını ve ailesini alarak Bergama kalesine çekildi, Hacı İlbeyi ve sair başka ümera Orhan beyi parlak bir surette karşıladılar. Orhan Gazi Balıkesirde çok durmadı. Bergama üzerine yürüdü Fakat kaleyi almak güç olduğundan işin kan dökülmeden başarılmasını istedi. ve iki kardeşin güzellikle memleketi bölüşmesini söyledi. Bunu kabul eden Dursunbey ağabeyisi ile görüşmek üzere Bergamaya gitti. Yanında diğer ümera da vardı. Sakınmağa lüzum görmeden kaleye yaklaştı. Fakat bu sırada ya Demirhanın veyahut bir başkasının attığı ok Dursunun ölümüne sebep oldu.

Bazı anlat şa göre Demirhan Dursunbeyi yakalattırarak astırtmıştır.

Bu acı ölüşe Orhan bey çok üzüldü. Karasililer Demirhandan büsbütün tiksindiler, Başta ümera olmak üzere Orhanın metbuiyetini istediler. Bu Orhanın zaten canına minnetti. Bütün Karasi topraklarını kendi mülküne kattığını, işyarların yerinde bırakıldığını, Demirhana uyanların asılacağını bildirdi. Demirhan Bergamada bir müddet daha dayandı. Fakat Bergamalılar teslim olması için kendisini sıkıştırıyor, eğer teslim olmazsa yakalıyarak Orhana teslim edeceklerini söylüyorlardı. Demir-

[1] Hacı İl beyin tercümei hâli ayrıca basılacaktır.

hana teslim olmağa mecbur kaldı. Orhan Gazi kendisini affederek ölünciye kadar Bursada bıraktı. Demirhan Bursada iki yıl sonra 739 da yumurcak denilen taun hastalığından öldü.

Bergama halkı karşı gelseydi Demirhanın dayanacağı şüphesizdi. 337 de tahta çıktığına göre iki yıl emirlik etmiştir. Orhan gazi Karasi ve havalisini aldıktan sonra Hacı İl, Evrenos, Eco ve Fadıl beylerin kendisi ümerası sırasına koymakla Karasiye vali tayin ettiği oğlu Süleymanın yanına verdi. Karasi beyin ahfadı bugüne kadar gelmiştir.

Yahşi Bey

Yahşi bey Orhan gazının ikinci oğludur. Demirhan bey Balıkesirde hüküm sürerken buda Bergama emiri bulunuyordu.

Mesa ikülebsarda yazılı olduğu gibi 15 şehri ve (20000) kadar atlısı vardı. Gezgin İbni Batuda Bergama sultanı diye Yahşı beyden bahseder. Öldüğü yıl belli değildir. Yalnız Orhan Gazinin oğlu Süleyman paşadan sonra Balıkesiri yönetmiştir.

Geçen sayıdaki Balıkesir yatırlarına ait yazıdaki bazı yanlışları doğrultuyoruz. Dergide kalemle düzeltilmesini öğütleriz

Doğru	Yalnış	Satır	Sutun	Sayfa
Karalsa bey türbei şerifesi	Karalsa bey türbesi şerifi	14	1	719
Karase	Tarese	7	2	719
Melik	Melek	18	2	719
Melik	Melek	22	2	719
Melik	Melek	24	2	719
Ahî Sinan	Ali Sinan	10	2	720
Balı Küsra	Balı Kusura	20	2	720

Silsile grafiğinde Arslan bey değil Aclan bey, Konlu melek hatun değil Kutlu müllk hatun

Ö Y K Ü

BOŞ ÜMİT

MUHARREM ADAK

Demirle, Kaya ilk okula gidiyorlardı. Babaları Orman direktörü olduğu içinmi nedir tabiata çok düşkündüler. Tatillerde bütün arkadaşları sinemaları, eğlence yerlerini doldurdukları halde, bunlar dağlara, bayırlara, nehir kıyılarına giderler, dinmez bir hazla dolaşırlardı. Onlar şiiri, güzelliği insan uydurması, el karalaması kâğıtlarda aramazlar, kitap okumağı, dergi karıştırmağı göz göreltmek, vakit öldürmek sayarlardı.

Yene bir gün babalarının öve öve bitiremediği «Kara çam» ormanını gezmek için yalnız başlarına şehirden çıktılar.

Sabahtı.. Süslü bayırlar, kıvrıntılı yollar, çağıltılı derecikler geçtiler.

« Dertli çağlıyan » ı gördükleri vakit coğrafya öğretmenlerinin «yüksek yerlerden atlıyan sulara çağlıyan derler» sözünü hatırladılar. « Ha çağlıyan ! çağlıyan ! » diye durdular. Demir, çağlıyanın köpüklü düşüşünü ninesinin her tarayışında demet demet dökülen aklı saçlarına benzetti. Ağabeysi : «Demir, bu çağlıyan bana yazın kirli koyunların suya atılışını hatırlattı; başındaki kanbur ağaca bak, rüzgarla sallandıkça eğilmiş, telâşlı bir çoban hissîni vermiyor mu?» dedi.

Uzun zaman ruhlarını köpüklü sularda yıkadılar Sonra daha güzel şeyler görmek sabırsızlığile yürüdüler. Öyle üstü Ormana vardılar. Burayı umduklarından daha üstün buldular.

Babalarının Orman hakkındakı sözlerini çok doğru ve katgısız hâttâ birazda eksik buluyorlar, doyumsuz bir istekle geziyorlardı. Hafif hafif esen rüzgârla sallanan yaprakların hışıltıları, neşeli kuş sesleri, uzaklardan, ta derinlerinden gelen tok balta sesleri ruhlarını gıcıklıyor, yeşil yaprakları tarayup süzülen güneş, ağaç dallarında oynaşan Sincaplar gözlerini kamaştırıyordu. Vakit çıplık ayaklarile sessiz sessiz koşuyordu. Onlar bunun farkında değillerdi.

Bir aralık ılık havanın soğuduğunu, parlak güneşin donuklaştığını hissettiler: Akşam oluyordu. Telâşla geldikleri yolu aramaga başladılar. Fakat bir çok noktalarda bir çok yollar kullanıyordu. Bir türlü izlerini bulamıyorlar, bucalıyorlardı. Loş ağaç altları eyiden eyiye kararmış, gece siyah bir şemsiye gibi üstlerine inivermişti.

Kuş, balta sesleri yerlerini kurt, çakal ulumalarına veriyorlardı. Çocuklar korkudan ağlıyamıyorlardı bile

Bu esnada küçük Demir bir tarafa dik dik baktı. Ağabeyisinin boynuna sarılarak «karşıda ateş var» dedi.

Hakikaten pek yakında mum kadar kör, fersiz bir ışık parlıyordu. Kalpleri çarptı. Bir miknatıs çubuğuna koşan iki küçük çivi gibi fırladılar. Oraya vardılar. Amuca amuca heyyy! heyyy! diye bağırdılar. Kendilerine keskin bir köpek sesi karşılık verdi. Büzüldüler. Anlaşılmaz bir mırıltı köpeği susturdu. Kart boğuk bir ses: «Kimdir o?» dedi. Karanlığın içinde gittikçe büyüyen bir hayalet belirdi. Bu ormanın korucusu Ahmet dedeydi. Ayağı suya ermiş gibi : «Hele gelin» dedi. Derken kapıdan eli şamdanlı ummacı kıyafetli bir kadın göründü: «Kimmiş onlar?»

Daracık bir kapıdan içeri girdiler: Baca içi gibi isli basık bir oda.. Göğsü korlu ocaklık.. Üstünde fıkır kaynıyan siyah bir tencere.. Yanı başında kendisinden renk çalmış gebeş bir bardak.. Köşede post örtülü, karbula taslağı yüksekce sedir.. Duvarda ormanın asıl bekçileri: Pala ve martin..

*
* *

Ahmet dede bunların ormanın direktörünün çoçukları olduğunu anlayınca etrafkleri tutuşdu. Ne yapacağını şaşırdı. Açsınızdır kızanlar» diye taze boğaçe ve peynirle karınlarını doyurdu. Dede Demirin gizli gizli esnediğini görünce karısına yatakla rını yapmasını söyledi. Az sonra karı koca «kalın sağlıcakla» diye bitişik odaya çekildiler. İki kardeş çok yorgun oldukları halde bir türlü uyuyamıyorlar, yerlerini yadırgıyorlardı. Dışarda ulumaya, böğürmeye benzer sesler birbirine sarılarak büyüyor, ortalığı korkunç bir uğultu dolduruyordu.

Gecenin bitimini sabırsızlık içinde beklemeğe başladılar.

*
* *

Kapunun budak yeri deliğinden altın bir ok uzandı: Sabah . Sevinçle sıçradılar. Bu esnada kapu hafif bir gıcırtı ile aralandı. Ahmet dede «haydi kızanlar çorbayı içelim de yollanalım» dedi. Kendisi görülmiyen ninenin sesi:

«Dedeniz eletiversin gayri! Dedeniz alıversin» diye mırıldandı.

*
* *

Karı kocada sabaha kadar gözlerini yummamışlar, kendi eyliklerine zengin bir proje hazırlamışlardı: Erkenden dede çocuklarla yola çıkacak, onları kasabanın bir kıyısında oyalayup koşa koşa babalarına gidecek «müjde müjde!» diyecekti. O zaman direktör yine bir tezkeresizmi yakaladın? Şimdi gözüm birşey görem yor diye sertleşince hemen dilinin altındaki baklayı düşürüverecekti. Bu sefer çocuklarının üstüne titreyen orman direktörü dedenin korucuların başı olmak isteğini kırmıyacağı muhakkaktı.

İhtiyarın başı bu ümitle yüklü, çocuklar kafesden salıverilmiş kuşlar gibi sevinçli kulübeden çıktılar. Bir oduncudan düşmüş urgan hissini veren dar, kıvrımlı bir keçi yoluna düzüldüler. Kardeşler koşar gibi bir yürüyüşle ilerliyorlardı. Her adımda onlarla arasındaki açıklığın uzadığını gören ihtiyar sık sık değneğine dayanıyor adeta üç ayaklı oluyordu ve ikide bir onların işitebileceği bir sesle: «Yumurcaklar ananızı, babanızı çokmu göresiniz geldi?» diye şaka ediyordu.

Bu aralık önlerine uzaktan bir atlı çıktı. Kaya küçüğünü yolun bir kıyısına çekti. Geçmesini beklediler. Bu zaman zarfında dede de yetişti. Rasladıkları adam korucunun bildiği idi. Selâmlaştılar. Durdular. Dede kuşağının arasından tütün paketini çıkardı. Karşısındakine uzattı. Atlı sigarasını sararken hafif bir sesle sordu: «işittinmi? Kasabalılar seninkine de azıyı batırdılar. Herifı ekmeğinden ettiler Eli böğründe kaldı adamcağızın..

Bu sırada Ahmet dede çakmakla yaktığı ateşli kavunu elinden düşürdü. Hayretten açılan ağzını «allah allah» ile kapadı. Sonra koşa koşa çocuklara yetişti:

Kızanlar varın siz gidin. Ben şu geçen atlıya yetişeceğim diye geri döndü.

Kulübede yalnız başına kalan Fadime bacı hemen bir avuç kuru fasulye ile fal açmış, karışık şeyler görmeğe başlayınca huylanarak cezveyi ateşe sürmüştü. Birde fincana bakacaktı. Fakat odunların devrilip cezveyi devirmesi koca karıyı adam akıllı çileden çıkardı ve kuşkulandırdı . Hele çok geçmeden sol gözünün sık sık seyirmesi ihtiyar kalbine vesvese doldurdu. Allah verede bir akişlik olmazsa derken dede içeri girivердi. Fatma bacı çevik bir sıçrayışla kalktı Kocasının boynuna sarıldı. Bu sarılış ilk gerdek gecesinde bilebu kadar kuvvetli ve ateşli olmamıştı. Titrek bir sesle:

«Ne yaptın ilin döllerinj? İçime fenalıklar doğmuştu» dedi.

Kocası olanı biteni döküverince: «Şükür halimize şükür halimize» dedi Ve başındaki hayal sarayı birdenbire çöküverdi.

LEYLEK

M. FEVZİ İLHAN

[Bu manzumeyi Balıkesirin Giresun Kamunu, Karacalar köyü imamı bay Hacı Mehmetten aldık. Bizde hiç değiştirmeden olduğu gibi basıyoruz. bazı kusurlardan uzak olmamakla beraber çok içtem ve duyguludur. bilhassa yazı geçen gazetelerin sürümünü çogaltan Leylek ve kartal savaşını ilgilendirdiği için değerini bir kat daha arttırmaktadır.]

Kanad gerdin havaya
Yolu doğrultdun yaya ;
Yedirdin, hem içirdin .
Diyar diyar geçirdin .
Neresi asıl yurdun ?
İlhamlı rüya gördün .
Vatanini kim sevmez ?
Yurt için içmez, yimez ,
Senle gezer yürürdük .
Uçar gezer görürdük .
Geçen yıl gittin harbe ,
Kartala vurdun darbe
Leylek seni severim .
Hasretle mükedderim ,
Mahzun mahzun bakışın ,
Seni anarım kışın ,
Ne etin var ne yağın ,
Elli santim ayağın,
Havfli havfli gezersin ,
Meleklere benzersin ,
Boynunu çok uzatma ,
Beni gönlünden atma ,
Sana hasret bağlarım ,
Otururda ağlarım
Yavrucuk baba ana ,
Şimdi o boş yuvana
Dalgalardın havayı,
Sen gelince yuvayı
Leylek gel hâlleşelim,
Hemde helâllaşalım ,
Arzuladın sılayı
Böyle buldun kolayı
Hem uçar hem koşarsın,
Kışın nerde yaşarsın?
Hep uçarsın havada
Haklısın bu davada
Leylek kışlan Hinddemi?
Asıyanın içindemi ?
Yol seçersin havada
Bir daha ilkbaharda
Uçar gidersin şarka
Sırtında beyaz hırka
Çiçeksin Sünbül gibi
İlkbaharda gül gibi

Yükseldin çıktın aya ,
Nere niyetin Leylek ?
Yavruları uçurdun .
Selâmet olsun Leylik .
Beş ay misafir durdun .
Kitmek maksadın Leylek .
Lâkin sen gibi ivmez, (acele)
Sana mahsustur Leylek .
Hem bir evde oturduk
Şimdi gidersin Leylek .
Sığındın ulu rabba ,
Kime güvendin Leylek .
Ah benim olsan derim ,
Eğer gidersen Leylek .
Öyle gelir yakışın ,
Unutmam seni Leylek .
Çalı çırpı yatağın ,
Pek garaipsin Leylek.
Kimden kuşku sezersin ?
Çok sevgilisin Leylek .
Derdlerime dert katma ,
Cihan gülüsün Leylek .
Ciğerimi dağlarım
Seni görmezsem Leylek .
Durur gibi divana,
Nasıl bakayım Leylek ?
Çalkalardın ovayı,
Çok şen görürdüm Leylek.
Dertleşip ağlaşalım,
Belki gelmezsin Leylek .
Derdin dizdin alâyı ,
Çok tertiplisin Leylek .
Diyar diyar aşarsın ,
Bende geleyim Leylek .
İzin kalmaz yuvada
Kitmek farzoldu Leylek .
Daha uzak Çindemi ?
Niçin demesin Leylek .
Elinde var mı harta ?
Selâm çekersin Leylek.
Bize dönersin arka .
Giyer gidersin Leylek .
Ötersin Bülbül gibi .
Gelir bitersin Leylek .

KÖYLERİMİZ

NURİ DÜNDAR

— 4 —

Köylümüzün sanatı : Köylümüzün biricik sanatı ve geçinme yolu tarımdır . Türkiyede en aşağı on bir milyonluk koca bir bütün tarımla uğraşıyor. Bundan ötürü Türkiyeye kısa bir deyimle tarım ülkesi diyebiliriz . Fakat hemen ekleyelim ki : Tarim Türkiyesinde tarıma verilecek önem herşeyden üstün olması lâzımgelirken en çok bırakılmış ve geride kalmış sanat da budur. Daha düne gelinciye kadar birer hiç olan bu günkü yakın komşularımız bile tarımın değerini anlayup bütün varlıklarile bu yolda çalışırlarken bizler hala yüzlerce yıl evvele ilişikli usûllerin tutgunu bulunuyoruz .

« Türkiye tarım ülkesidir. Tarımı ilerletelim» demekle güdülen sonuca varılmış olamıyacağı gibi bu söyleyiş basma kalıp bir formül halinde kaldığı müttetce çiftciliğin bir karış bile ileri gitmesine imkân yoktur . Süslü , güzel fakat sonunç vermiyen Teorik formöllerle vakit geçirecek ve zaman öldürecek vaziyette olmadığımızı takdir etmiyen kalmamıştır . Daha çok beklemek ülkenin korunmasına ve bayındırlanmasına kayıdsız kalmak demektir. Çünkü bütün varlığını bu sanatın gelirine bağlıyan on bir milyon bölük aç kalırsa vatan aç , memleket perişan . Kazanırsa vatan şen , memleket bayındırlık olur.

*
* *

Köy deyince tarım ve tarım deyince köy hatıra geliyor . Bundan ötürü köylümüzü kemiyeten ve ekonomi yollarda yükseltmeğe çalışırken en çok sayın sayacağımız nokta tarım olmalıdır.

Tarım, yalnız toprağı ekip, biçmekten ibaret olmadığından çiftciliği tam yönile incelemek ve her yönün noksanlarını bulup arıtma yolunda ona göre tedbir almak lâzımdır. İncelemeye kolaylık olmak üzere bugünkü çiftciliğimizi kısaca gözden geçirelim.

1 — Yapılan incelemeler Türkiyede toprağı sürme alât: olarak « en aşağı » %80 nisbetinde kara sapan kullanıldığını göstermektedir. Toprağı alt üst etmekten ziyade ancak yüzünden bir karıştırma alâtı olabilen kara sapan; sürmekteki güdülen amacı sağlıyacak iç yüzde değildir. Bununla beraber kara sapanın da göreceği işler yok değildir. Meselâ :

İkileme veya üçlemede, tohum kapat makta , alt toprak tabakasının kemmiyet ve keyfiyet itibarile fena olduğu yerlerde kullanılabilir. Bu esaslar dışındaki toprak işlerinde karasapanın kullanılması ve bilhassa başlı başına bir sürme aleti olarak bilinmesi hatalıdır, zararlıdır. % 80 nisbetin aşağı yukarı doğru olduğu kabul edilirse çiftciliğimizin daha başlangıcında hataya düştüğü görülür.

2 — Nadaslar sonbahar yagmurlarını takip eden uygun havalarda bozulur ve arkasından kışlık tohum serpme olarak toprağa atılır ve karasapanla kapatılır . Bazı yerlerde tohum ekiminin ardınca toprak yüzünden ağaç sürgü geçirilerek düzeltilir ve Şubat içinde veya Mart başında ekin içinden koyun sürüsü geçirilir ürünün kardaşlanmasınâ çalışılırsa da bir çok yerler ekimini yaptıkdan sonra biçme zamanına kadar tarlanın yanına uğramaz. Yazlıklar için ayrılan tarlalar çokluk son baharda bozularak bırakılır . İlkbahar

yağmurlarının ardından tekrar sürülerek tohum ekilir ve üzeri düzeltilir. Bir kısım yerlerimizde ise son bahar sürülmesine lüzûm görülmüyerek tarla olduğu gibi bırakılır. ve ilkbaharda içerisi çeşit zararlı otlarla dolu olan toprak sürülüp yazlıklar ekilir [veya tohum çiye atılır ve sapanla kapatılır.]

3 — Toprağın kaybettiği gıda çiftlik gübresi ile tamamlanır ve gübreye oldukça önem verilir. Son bahara doğru çiftci boş bulabildiği günlerde tarlasını imkân ve kudreti nisbetinde gübrelemeğe çalışır. Filhakika toprağın muhtaç bulunduğu gıda veya attığı gübrenin toprağa bırakacağı gıda mikdarı hesap edilerek atılmıyorsada gübrenin faydasını anlayup onun ziyaına meydan vermemeğe çalışmasıda sevince değer . Bu yüzden eskiden daima tanığı olduğumuz köy meydanlıklarında ve çatı altlarında ve avlu ortalarındaki 4-5 senelik gübre yığınlarına bugün rastlamak güçtür .

Bazı tütüncü bölgelerle , turfandacılık yapan yerlerde ve Ege havzasının bir kısım zeytinliklerinde kimyevi gübre kullanıldığı görülür fakat kullanılışında yapılan hatalar ve gerek maliyet değerinin yüksek olması dolayısile bu gübreler taammüm etmediği gibi mahsülün tam bir değer bulmaması gimyevi gübre kullanışını tamamen durdurmuş vaziyettedir.

4 — Bir kısım tohumların ekilmezden evvel tufeyli hastalıklardan temizlenmesi dileğile yapılması zoraki olan ilâçlama işi hemen hiç bir yerde taammüm etmemiştir.

Tohumların yabani otlardan temizlenmesine oldukça büyük önem verilir . Temizleme ya el kalburlarile veya tohum kalbur makinelerile yapılır. Bazı çok meraklı çiftcilerimiz tohumunu başak çekme suretile ayırır. Bu ameliye aynı zamanda tohumun evsaf bakımından da eyileşmesine yardım etmektedir .

4 — Hasad : Ekseriyet orakla , bir kısım yerlerimiz kosa ile ve pek mahdud sahalarımızda makine ile yapılmaktadır .

Harman hemen genel olarak dövenle yopılır. Makine ile yapan yerlerimizin sayısı mukayese edilemeyecek kadar azdır.

5 — Filoksera afetinden sonra harap olan Türkiye bağcılığı Amerika anaçlarile tekrar diriltiliyor . Ve yakın bir ileride eski yerini alacak bir hızla ilerliyor . Filokseranın tahribine uğrayan bağ sahiblerile, mezkûr haşerenin yapacağı ziyanı taktir edenler fennin dediği bütün tedbirleri harfiyen tatbik etmekte tereddüd göstermiyorlar. Çünkü eski görgüsile yaptığı usüller ağzını yakmıştır . Emektar bağları mahvolmuştur. Bu böyle iken yine bir kısım halkımızın - ki oldukça yekûn tutar - filokseralı bölgeler dahilinde hâlâ yerli çubuk dikdiği ve ne gelirse allahtan diye tevekkül gösterdiği teessürle görülüyor .

6 — Ziraatin en büyük yardımcısı ve bir çok faydalarından başka köylümüzün belli başlı cer vasıtası olan hayvancılığa imkân olduğu kadar ve her halde köylü kendi vücudünden ziyade önem verir. Bunu söylemekle « Hayvanların hastalıkları fennî usüllerle tedavi ettirilir ve hayvanın ıslâhına çalışılır „ demek istemiyorum. Çünkü köylümüz hayvanının hastalığını babasından gördüğü, ihtiyarlarından dinlediği ve yahut nalbandın öğüt ettiği usullerle tedaviye çalışır. Bu yüzden çok vakit hayvanı sakat, arızalı kalır veya telef olur.

Köylümüz çok muztar kalmadıkca veya «zabıtai sıhhiyei hayvaniye» kanununun dairei şümulünde olan bulaşık hastalıklardan herhangi birile karşılaşmadıkca hükûmete baş vurmaz.

Hayvanatının ıslahını düşünen veya eyi cins hayvan sahibi olmak merakını güden köylülerimizin nisbeti de her halde bir yekûn teşkil edecek mahiyette de-

ğildir. Islahi hayvanat yasasına tevfikan bu uğurda hükûmet tarafından alınan tedbirleri kanuna olan hürmetinden dolayı yapar.

Köylümüzün hayvanına ehemmiyet verdiği noktalar şunlardır: Hayvanata elinden geldiği kadar bol gıda vermeğe çalışır. Harman zamanı kendi kışlığından evvel hayvanının yemini düşünür ve depo eder. Kışın hayvanatın yattığı yerlerin sıcak olmasına ve soğuktan müteesir olmamalarına dikkat ettiği gibi yazında yeşil ot ihtiyacını ve istirahatını temin eder.

Meyva ağacı yetiştirmek hususunda köylerimizde seneden seneye artan bir merak ve bir heves uyandığı kıvançla görülüyor. Avlusunun içine birkaç meyva fidanı dikerek onları yetiştirmekle bir haz duyan köylümüz orman ağaçlarına karşı maalesef çok lâkaydtır. Bahçesindeki meyva fidanını tahrip eden bir şahıs hakkında dava açup hakkını arayan köylümüzü ertesi günü ormandan süğlün gibi genç bir ağacı kazık yapmak için baltalədığını görmek güç olmaz. Köylümüze orman muhabbetini aşılamak ve ormanlıkların faydasını belletmek gerektir.

Bu bahsı daha ziyade genişletüp köylümüzün ilgilendiği bütün tarım şubelerini beraberce tetkik etmek mümkün isede yazımızın amacını sırf tarımın ıslahı çarelerini araştırmak gibi bir yönlü esasa dayanmadığından takip edilen amaçdan çıkılmış olmamak için heyeti umumiyesi üzerinde ve genel şekilde mütalea yürütmekle iktifa edeceğim:

Köylümüz sanatı bir bilgiye müstenit olmaktan ziyade görenege tabi olduğu kanaatini güdmektedir ve bu yanlış zihniyete uyarak çok eski ve ibtidai devirlerden kalma asul ve aletlerle tarım yapdığından hiç bir suretle ilerlemeğe imkân bulamamıştır. Bilnetice bugünkü tarım tarzı köylümüze refah temin edecek ve onu Ekonomi bakımından yükseltecek mahiyetde değildir.

Köylümüzün bütün yıl kışın soğuğu, yazın sıcağı altında çoluğile, çocuğile ve hayvanile çalışması sonunda ancak çalıştığı günlere ait olmak üzere azemî bir amele gündeliği geçtiğini çok basit bir hesabla ve fakat her halde büyük bir teessürle anlamak kabildir. Bire beş mahsul aldığını söyleyen çiftci; kendi çalıştığını, hayvanlarının ve tarım alâtlarının amurtismanını, çoluğunun, çocuğunun çalışma haklarını hesap etmemiştir. Hepsinden vaz geçelim yalnız çalıştığı günlerde rayiç üzerinden bir amele yevmiyesi koyarak hesap yapmış olsa kaldırdığı ürün bire beş değil bire sıfır kalır...

Binaenaley bu gidişle ve bu kazançla köylümüzün iktısaden yükselmesini temin etmek mümkün değildir. Çiftciyi göreneklerinden vaz geçirtüp fennin ve ilmin yoluna sokmadıkca ne yaşayışındaki ve ne de geçimindeki gerekliğin önüne geçmek kabil olmaz.

Köylümüzü bu yola sokmak ise münferit şahsiyetlerin değil, geniş ve şümullü bir teşkilâtın işidir.

KARIŞIK BİR KONUŞUŞU KULAĞIN YADIRGASIN

Köy görüşleri:

KUMYANİÇ KALESİ

R. GÖKALP ARKIN

Kaynak beni, Balıkesir köylerinde tetkik için gönderirken büyük bir sevinçle yola çıktım. Hem köyleri görecek, köylülerle konuşacak, yıllardır hasret kaldığım köy hayatına az bile olsa karışacak; hem de köylerin tarihî öyküleri hakkında bilgiler kazanacak, kazandırmoya da çalışacaktım.

Şehirde oturup köy ve köylü hakkında söylemek anladım ki bir sürü lâf olurmuş ve bizler bu lâf arasında bucalayıp durmaktaymışız. Köy ve köylü bambaşka, ben Kaynağa lâzım olan kısmı edindiğim düşünceler arasından çıkararak buraya yazıyorum. Balıkesir köyleri hakkında işidilmemiş bir iki sözü ortaya koymak öncülüğünü yaparsam ne eyi.

Kumyaniç yani şimdiki ismile Gömeniç kalesi, Soğanbükü köyü ile Gömeniç köyü arasında çok büyük bir kale Yerden itibaren en yüksek noktasına 500 metre dersem hata etmiş olmıyacağım. Bu iki köyün en ihtiyar ve en bilgiçlerinden bu muazzam kale hakkında aldığım kısa malûmat hemen hemen bir hiçten ibaret. Hiç birşey bilmiyorlar. Yalnız cinevizler devrinde bu kale en önemli işi gören bir yermiş. Çünkü tepeler arasında kurulan bu muazzam kalenin etrafı eskiden su ile kaplı imiş. Ok ve yumruk harbi zamanında bu derenin suyunu geçerek kaleyi almak kolay değilmiş. Bu kalenin, hâlâda suyun o zaman çıktığı yerleri belli oluyor ki bu da iki üç insan boyu alabilecek kadar yüksek. Kaleyi kazan köylüler haçdan ve birkaç devre ait çanak çömlekten başka birşey bulamamışlar. Yalnız kalenin örüldüğü taşları sökmek bir türlü mümkün olmuyor. O kadar sağlam. Kale aslında bir tepe. Bu tepe muhtelif yerlerinde taş örmelerle kale haline konmuş. Kuzay yönünde yazın bile oldukça bol su akıtan bir dere var. Kalenin en üstünde dört köşe bir kuyu görülüyor. Üzeri hâlâ nemli. Bu kuyu kazılsa her halde mühim şeyler çıkacak ve kale hakkında daha esaslı bir malûmat alınabilecek, fakat bu işi gören yok. Bu kuyunun yapımı çok ustaca. Bu gün bu derece mükemmel kuyu azdır. Kalenin etrafı yukarda da yazdığım gibi tepelerle örülü [1] en yüksek yerinde bütün tepeler altında kalıyor. Kalenin alt kısımlarında bir adam girebilecek mağaralar var. Fakat şimdiye kadar buradan girebilecek bir cesaretli çıkmamış.

Gömeniçte 80 lik bir ihtiyarla şunları konuştuk:

— Ben babamdan bu Kumyaniç kalesi hakkında...

— Ne kalesi?

— Kumyaniç. Bu kalenin ismi Kumyaniç kalesidir. Benim çocukluğuma kadar buna Kumyaniç kalesi derlerdi.

— Neden Kumyaniç derlermiş acaba?.

— Vallahi bayım bizde o zamanlarda cahillik şimdikinden aşkın. Akıl edipte bir gün sordukmu ki.

— Devam et. Sen babandan bu Kumyaniç kalesi hakkında..

— Evet şöyle birşey duydum .. Güya o zamanlarda bir çoban bu kale etrafında keçilerini otlatıyormuş. Bir keçi o gördü

[1] Bu tepelerin ikisine Çıngraklı ve Üyücek tepeleri denir. Çıngraklı denmesinin sebebi kışın ve yazın dereye yuvarlanan taşların ses çıkarmasıdır.

R. G. A.

ğün mağaralardan birine girmiş. Bu çoban da içeri beraber girmiş fakat bir türlü keçiyi bulamamış. İçinde on dakikadan fazla kalmış. Diyordu ki içerisi çok geniş.

— Kim diyordu?

— O çoban diyordu. Babam bana keçi otlatırken hep onu gösterir ve «bak Hüseyin dayı Kumyaniç kalesine girmekten korkmamış sen ne diye köyden uzaklaşmaktan korkuyorsun» işte o vakit o söylemişti. Gördüğün kapı tarafındaki delik gibi içerisi de dar değilmiş. Çok genişmiş.

— Ee, o vakit içeride birşey yokmu imiş?

— Yokmuş ya. Yalnız taşlar varmış.

— Ondan başka giren yok demek.

— Yok ya. Kim girer. Herkes korkuyor. Yıllerdır içinde neler birikmiştir kimbilir. O da girdimi, girmedimi, korkutmak içinmi söylerlerdi. Kimbilir. İşte bunu duyardım ben.

Kısacası: Şimdi Gömeniç kalesi denen bu Kumyaniç kalesi cidden muazzam ve araştırmaya değer bir kale. Ne yazık ki elde onun için kuvvetli hiç bir bilgi yok. Daha doğrusu esaslı olarak uğraşan yok

HAVA TEHLİKESİNE KARŞI KOYMAK İÇİN VARINDAN BİRAZINI HAVA KURUMUNA VER

Folklor :

BALIKESİR KÖYLERİNDE YAPI İŞLERİ

A. OSMAN BALKIR

—2—

Samanlığın yalnız bir özelliği vardır: Damdan açılan pençere.. Burası, samanlık dolup kapıdan koymak imkânı kalmayınca açılır ve boş kalan yeri, buradan (diren) lerle atılarak doldurulur.

Evlerin döşenmesi ev iyesinin malsal durumuna bağlıdır. Bütçesi genişce olanlar döşemenin üzerine önce hasır atarlar, üzerini kilim ve halılarla örttükten sonra evin dört çevresi 15 - 20 santimetre yüksekliğin de ot minderlerle donatılır. Bunların üzeri de pamukla doldurulmuş ince minderler ve daha üzeri alacalı veya ak minder örtülerile örtülür. Divar kıyılarına otla doldurulmuş yastıklar konur ve üzerleri yine yasdık örtülerile örtülür. Kimi evlerde sedir ve tahta kerevetler de bulunur. Bunlar da aynı şekilde ve aynı eşya ile örtülür.

Köy evlerinin çoğunde özel bir konuk odası yoktur. Olanlarda ise eşya ötekilerdeki gibi olup daha temiz ve daha yenisidir.

Yoksun evlerin döşeme eşyası bunlardan biraz daha aşağıdır.

Ocak; dıvarın içine açılmış bir boşlukla dam üzerinde yapılan bir bacadan hava alır ve dumanını gene buradan çıkarır.

Baca kiremitten bir metre kadar yüksekliktedir. Çok yerlerde kerpiç ile örülür ve üzerine üstü kapalı, dört taraftan birer delik açılmış bir gaz tenekesi konur. Tenekenin dört taraftan delinmesi havanın her taraftan işlemesi içindir. Pek az bacalar tuğla ve taş ile örülür.

Köy evlerinde ayak yolu için yapılmış özel bir yapı olmadığını söylemek yanlış olmaz.

Ayak yolu işini görmek üzere en çok bir metre dört köşe ve 40:70 santimetre yüksekliğinde bir çukur açılır . Üzerine iki odun uzatılarak bir kaç tahta çivilenir, yahut sadece yerleştirilir. Etrafı da çalı veya kara dikenle çevrilir. Üstü ya açıktır ve yahut saz ve çalılarla kapatılır . Bu şekil, köy ayak yollarının en tipik şeklidir.

Köylerde lağımlı hiç bir ayak yolu yoktur. Düzgün bir ayak yoluna ancak yüzde beş rastlanılır .

XII — Evlerin kapısına asılmış "ya hafız„ lavhasını pek az gördümse de çatının bir ucuna asılmış bir baş sarımsak eski çocuk papucu , çarık parçası , mavi boncuktan yapılmış nazarlık, küçük kaplumbağa kabuklarını çok gördüm. Bunlar yeni yapılara asılmaktadır . Erge; yapının her türlü tehlikeden ve göz değmesinden korunmasıdır.

Köy evlerinin dış tarafında dikkat nazarını çeken şey, sıvanmamış kerpiçlerin, taşların çırıl çıplak sırıtması ve mini mini pencerelerdir. Bir de çatıya yakın ve Güzeye açılmış 30 · 35 santimetre dört köşelik poyraz pencereleridir.

Dıştan sıva pek azdır . Olanlar da Manda, Öküz pisliği veya At ve Merkep gübresi (fışkı) ile karıştırılmış çamurla sıvanır . Dıştan kireçle badana edilmiş eve , yerli köylerinde hiç rastlamadım gibi... İçerden kireç ile badana yapılır. Rengi aktır. Ova köylerimizin kimi evlerinde açık pembe renkte badana yapılmış olduğunu gördüm. Badana çividi kullanılmıyor.

XIII — Çatılar genel olarak düz veya sivridir. Yuvarlak ev çatısına rastlama-

dım. Eskiden kalma kimi ılıcaların ve yatır odalarının çatıları yuvarlaktır.

Düz çatılar çalı, ot ve (kayrak) denilen bir çeşit toprakla örtülüdür. En çok dağ köylerile içerlek köylerde görünür. Sivri çatılar ise kiremitle örtülmekte, ova köyleri ile kasabaya yakın köylerde görünmektedir. Son zamanlarda sivri örtüler için düz veya oluklu çinko da kullanılmağa başlanmıştır.

Yeni yapılan evlerin çatılarında yazılmağa değer bir görenek vardır:

Bir evin duvarı bitip çatı ağaçları konduktan sonra ortadaki ağaçlardan birine yeşil bir dal, ötekine de bir bayrak veya kırmızı bir bez çivilenir. Bundan erge ev iyesinin armağan getirmesini istemektir.

Önce ev iyesi kumaş, gömlek ve sair giyecek birşey veya bir takım iç çamaşırı getirir, asar. Usta bu armağanı aldıktan sonra iki direğe bağladığı bir urgana:

Bir ev yaptım yeşil çimene
Allah nasıp etsin Hinde, Yemene [1]
Allah geçinmek versin cemi cümleye.

Dedikten sonra bağlar. Bunları komşulardan gelen armağanlar arkalar. Bunlar da aynı şeyler ve armağan gönderen kimsenin adı da söylenerek asılır.

XIV — Çatıların örtülmesinde kullanılan gereci yukarıda söyledim. En çok kullanılan da kiremittir.

(Luğlamak) usulü yassı örtüler de vardır. Ancak (luğ) için kullanılan taşa (luğ taşı) denmeyip (yuvka taşı, yuvarlak) denir ve toprak örtülü her evin damında durur.

Yağmur yağdığı zaman gevşeyen toprakları sıkıştırmak için (yuvka taşı)na bir ağaç takılır ve damın üzerinde gezdirilir. Ayrıca toprağın gevşiyen yerlerini sıkıştırmak için tokaçla dövülür. Bunları çokluk evin kadını yapar.

XV — Ova köylerinden bir kaçında ve birkaç evde kafesli pencereler gördüm. Kafesler camların dış tarafına konmakta ve ince çitlerle çaprazlama çivilenerek bir çerçeve ile birleştirilir ve gereğinde inip kalkacak biçimde yapılır. Kimi evlerde kafes yerine kümeslerde kullanılan delikli teller kullanılmaktadır.

XVI — Köy evlerinin büyük çokluğu bir katlıdır. Şekil için güdülen görenek olmamakla beraber, denebilir ki, genel olarak uzun dört köşe şeklindedir İki veya üç odayı yan yana yerleştirmek için ister istemez uzun dört köşe bir şekil vermek gerekmektedir Kimi köy evlerinde ise belli hiç bir şekil yoktur. Gelişi güzel yapılmıştır.

Pencereler genel olarak küçük ve alçaktır. En yüksek pencere 1,5 metreyi geçmediği gibi genişliği de 80 santimetreyi geçmez yüksek ik ve genişliği 30 40 santimetre olan pencereler de çok görülür.

Kimi köylerde, pencerelerde tahta kapak gördüm. Bunlar camları olduğu halde yine tutulmaktadır. Bundan ergenin ışın odalara soğuğun işliyememesi olduğunu, bütün kış günü bu kapakların pencereleri örttüklerini, oda içlerinin koyu bir loşlukla karardığını öğrendim.

XVII — Köy evleri çokluk bir, pek az olarak iki ve daha artık katlıdır. Bir katlı evlerin en çok yüksekliği üç, en az iki; iki katlı evlerin yüksekliği en çok beş, en az dört metredir.

İki katlı evlerde birinci katla ikinci kat arasında çok önemli ayrılıklar vardır. Çünkü birinci katlar genellikle hayvan ahırıdır. Aşağıda hayvanlar oturur, üstünde ev iyesi...

İki katlı bir evin altlı üstlü odalarla bezendiğini hiç görmedim.

XVIII — Kimi evlerin kapısında nal gördüm. Asılan nalın at nalı olması her halde gerektir. Bundaki inanç; ev işlerinin at gibi hızlı ve yolunda olması ile evin yangından ve tehlikelerden korunmasıdır. Çünkü nal demirdendir. Kapıda nal olursa evin her tarafı demir gibi olur, ateş ve diğer tehlikeler işliyemez.

Köy odalarında duvarlara asılan şeyler; silâh, çifte, bıçak ve saldırma ile kendi işleri ve işlemeleri olan peşkirlerdir. Pek az evlerde güzel yazılarla yazılmış levhalar bulunur. Bunlardan başka karpuz, kavun gibi şeyler de asılır ki bunlarla hem odalar süslenmiş, hem de kışa kadar korunulmuş olur.

Bezek eşyası:

Birçok köy evlerinde bezek eşyası olarak gördüğüm buğday saplarından örülüp çeşit renkli kumaş parçaları ve tel ile işlenmiş yelpazeler, süslü süpürgeler ve süs kabağı denilen renkli veya girintili, çıkıntılı portakal büyüklünde, bogumsaklı ve kavun büyüklüğünde, yumurta şeklinde kabaklar vardır. Başkaca kullanılan bezek eşyası görmedim.

XIX — Evlerin bulaşıklık, çamaşırlık, hamamlık, saçak altı ve ayak yollarından başka her yeri uğurludur. Başlı başına oğurlu veya uğursuz sayılan bir eve rast gelmedim.

Bulaşıklık, çamaşırlık, hamamlık ve ayak yollarının uğursuz sayılmaları buralar da çok zaman cin, peri ve şeytan hayalleri görülmesinden ileri gelmektedir. Cin hayalleri; cüce ve sivri külâhlı insanlar; şeytan hayalleri, kara kedi; peri hayallei ise çıplak veya yarı örtülü kız şeklinde görüldüğü sanılır. Cinler toplu gezer; çalgı ve çengileri vardır.

Burada bana anlatılan bir olguyu ana cağım:

Köy evlerinden birinde kocamış bir karı koca oturmaktadır. Bunlar, akşam yemeğinden sonra otururken ihtiyar koca uyuklıyor Uykusunda burnuna paçavra yakup tutuyorlar. Adamcağız uyanıyor, bakıyor ki bir şey yok; gene uyuklıyor. Gene paçavra yakup burnuna tutuyorlar. Uyanıyor, bakıyor, gene bir şey yok. Üç defa bu iş oluyor. Üçüncüsünde adamcağız karısının oyun yaptığını sanarak karısına bir tokat atıyor ve:

— Benimle eğleniyormusun? diye söyleniyor.

Biraz sonra gene uyuklamasına devam ediyor Bu kez sol tarafında bulunan hamamlıktan ak sakallı biri çıkup geliyor, buna:

— Burnuna paçavrayı ben tütdürdüm. Bana her yıl kendi elinle yapacağın bir mumu camiye dik ve yak. diyerek güzden kayboluyor

Bu adam, olgu olalı on beş yılı geçtiği halde camiye her yıl kendi yaptığı bir mumu dikmekte ve yakmaktadır.

Ev içinde kutlu sayılan yer; yalnız kurban kesilen yerdir. Buraların ne üstüne basılır, ne üstünden atlanır, ne de bulaşık suyu ve sair şeyler dükülür. Buranın kutlu sayılmasına sebep, ahretde sırat körüsünden geçirecek olan kurbanın kanı bulunmasıdır.

Kimi evlerde mezar bulunur. Buralarda kutlu sayılmaktadır.

XX — Gezdiğim yerlerde atadan kalma eşya olarak bıçak, tabanca, eğer, gem gibi şeylere rastladım Fakat ne yazık ki bunların iyi korunulmadığını da gördüm. Bu gibi atadan kalma bir çok eşyanın işe yararlarının son zamanda satılmağa başlandığını, satılamıyacak ve para etmiyecek kadar çürük ve eski olanları da ya ahırın veyahut evin her hangi bir köşesinde paslanıp çürümektedir.

DİLİNİN PASINI TEMİZLE

TÜRKMEN GÜZELLRİ

HALİL SEZAYİ

— Ömer Bedrettine —

Ay gözlü, sırma saçlı Türkmen güzellerine,
Bu akşam bulutların büklümleri şal olsun.
Dolansın yol ucları kıvrılan bellerine.
Süzülsün, ufuklarda birer zümrüt dal olsun
Bu akşam bulutların büklümleri şal olsun.
Türkmen güzellerine!

Işıklar dalgalarla kaynaşırken sularda,
Gün menekşe dağların ardına vurgun indi.
Gölgeler hayal gibi toplandı kuytularda;
Bugün Türkmen kızları yayladan yorgun indi
Gün menekşe dağların ardına vurgun indi,
Kaynaşarak sularda !

Gelinlerin su gibi aktı bakraçlarına,
Bir çeşmenin ağzından son renkler damla damla.
Ay, sedef bir el gibi dolandı saçlarına,
Köye Türkmen kızları girerken bir çobanla;
Aktı mermer çeşmeden son renkler damla damla,
Doldu bakraçlarına.

Eğri bir çam dalına kurulup sultan gibi,
Bahar renkli güllerden taç ördü hür başına;
Günüllere hükmeder Türkmen kızı tan gibi!
Yıldızlardan bir demet yaparken kardeşine.
Bahar renkli güllerden taç ördü hür başına
Kuruldu sultan gibi.

Ay gözlü, sırma saçlı Türkmen güzellerine,
Bu akşam bulutların büklümleri şal olsun.
Dolansın yol uçları kıvrılan bellerine,
Süzülsün ufuklarda birer zümrüt dal olsun,
Bu akşam bulutların büklümleri şal olsun.
Türkmen güzellerine.

ORAK TARLASINDA

MUHARREM ADAK

"Halil Sezai„ ye

Kümeslerde horozlar geceyi oğurlarken,
Uyku dolu gözlerle, kalkdık bakışıverdik .
Güneşten gelen oklar aklaşup soğurlarken ,
Başaktan bir denize birden akışıverdik.

Eyner [1] içten bir heyyle yürüyünce ileri ,
Orak, ellik sesleri karşı dağları aştı .
Alnımızdan akan ter sularken çorak yeri ,
Çıkım [2] siliniverdi, son kıvrıma yanaştı .

Bir yanda yücelirken altın demet yığını ,
Göğüslerden boşandı ince ezgi türküler.
Kumral başlar eminçe güneşin ışığını,
Omuzlarda çözüldü, tel tel oldu örgüler.

Beneksiz gölgelerde yastık yapıp dizleri ,
Ve kınalı ellerden içince buzlu ayran .
Gün yanığı yüzlerde yorgunluktan izleri
Gözlerimizle sildik ve daldık hayran hayran.

Gün batıda erirken küllenen bir kor gibi,
Köye doğru hasretle koşduk, atılıverdik.
„Erdağ"ı tüllenirken yeşil gibi, mor gibi ,
Sazdan kulübelere vardık katılıverdik .

[1] Eyner : Orakcıların başı
[2] Çıkım : Tutulan muayyenyer .

AĞLAMAK İSTİYORUM

R. GÖKALP ARKIN

Coşkun sevgi dizine başımı koyupta ben
İçten bir hıçkırıkla ağlamak istiyorum.
Iztırap burgusile kalbimi oyupta ben ,
Açtığım kalp yolile çağlamak istiyorum.

Örtülmüyor üzeri sevgi denen mezarın,
Ne gençliğin tadı var gönlümde, ne baharın
Kölesiyim ben bugün kararsız bir kararın;
Kalbimi göz yaşımla dağlamak istiyorum.

Bir boşansam gök yüzü selimi kıskanacak
Dağlar kat kat olacak, denizler uslanacak,
Leylâ,Mecnun, Hüsün, aşk bu deryada yanacak
Ben kalbimi gözüme bağlamak istiyorum.

Kalpten kemanıma ben saçını tel yaparak
Ve yayını mehtapta kaşlarından kaparak
Bu kalbin şarkısına tanrı diye taparak
Ah ağlamak, ağlamak, ağlamak istiyorum..

ANNEME

KÂZIM FEYZİ

İzmirin ufkunu sararken akşam
Kalbim derinlerden inliyor anne.
Dağların rengini tararken akşam
Sesini kulağım dinliyor anne.

İçimin derdini kimse bilmiyor
Ruhumda hasretin yanıyor anne.
Gözümün yaşını eller silmiyor
Kalbim her dakika kanıyor anne.

Benimle ağlayor deniz, dağ, batı
Gönlümden hayalin çıkmayor anne.
Hasretin yüreği ne kadar katı
Beni ağlatmaktan bıkmıyor anne...

GEL

FAHRİ ERDİNÇ

Çoktandır hasretin bağrımı yaktı
Güzlerim yollara baka kaldı gel !
İçime elemin pınarı aktı .
Ateşin gönlüme alev saldı gel !

Ben sana büründüm aşkın tülüsün.
Gönlümün şakıyan bir bülbülüsün,
Daha taze açmış sevda gûlüsün
Deli günül yine gama daldı , gel !

Gözüne dalanlar gendinden geçer,
Gönül kaynağından ömrüm su içer.
Gözlerim uzaktan rengini seçer
Hayattan yine bir gün azaldı , gel!

Ayıran tanrıya benim sözlerim,
Mezarda olsam da seni özlerim
Şu mavi göklere dalan gözlerim
Kızıl ufuklardan renkler aldı , gel !

İSTEK

HALİM KORKUT

Bir rüzgâr sevinciyle sardıkça dört yanımı,
İstemem, eski günler içerime akmasın.
Senin olan hislerim kudurttukça kanımı,
Bana senin gözünden başka gözler bakmasın!

İstemem, görmiyeyim ne gündüz ne de gece.
Senin renginle dolsun, sana tapan gözlerim.
Anlatsa masalını dudağına gizlice,
Cisminin her yerine yuva yapan gözlerim.

Seveceğim her yanda fırtınalar kapsa da.
İsterse gururum bir, altın çiçek takınsın.
Sana tahakküm etmek için hakkım yoksa da,
Ne çareki, sen bana kendimden de yakınsın!.

TÜRKÇEMİZİ BOZANLARA

— Yarası olan gocunur —

FERİDUN ANKARA

Uskur takub makineleşmek isteyen içi kirli çamaşır dolu valiz kafalar var. Fikirleri, pislik içinde yaşayan tufeyli haşaralar gibi kötü, iğrenç, zararlıdır. Nasıl dikiş kıvrımları arasında köşe kapmaca oynayan mahluklar aydınlığı görünce karanlığa kaçışırlarsa izbelerde sinsiliklerle dolaşan bu nankör fikirlerde hakikatın ışığı karşısında kafalarının sönük dar çerçivesine itişircesine kendilerini zor atarlar.

Valiz kafalarında kaynaşan mikroblar yerini, vaktını buldukları sırada hemen işe girişirler.. Kuzeyin ağulu havasını alan bu kişiler beş para etmez ciğerlerinde büsbütü kokutarak etraflarındaki temiz havayı kirletmeğe çalışırlar; çalışıyorlar.

Bunlar, okuyan, yazan soysuzlardandır. Kendilerine Aydın süsü veren bu soysuzlar çabuk kılık değiştirirler. Ürkekdirler. Kahbelikden çekinmezler Kaypaktırlar.

Ağızlarından akıttıkları iğrenç ağulkr çıkardıkları serseri çığlıklar cümleleri, kelimeleri bozuyor. Zavallı kelimeler, zavallı cümleler kaçıyorlar lâkin düzensiz bir kaçış. Hinçkırıyorlar.. Soysuzların verdiği sıkınçla (istırapla) acı acı inleyorlar.

Bu iniltiler kulaklarımızı tırmalayor, kalblerimizi sızlatıyor. Bu iniltilerde ulusal vicdanların, ulusal duyguların tepki (aksülamel) leri var.

Yadlar arasında kalmış gönül sızısiyle kurtarın, Kurtarın bizi, yok oluyoruz diye bağırıyorlar..

Gönlü ezen, Kafayı burgulayan bu acı görünüşe ne zamana kadar sabır edeceğini; onlara, seyirci kalacağız; kulaklarımızı kalblerimizi sağır edeceğiz. Türkçemizi bozan bu kültürsüzlere ne zamana kadar ses çıkarmıyacağız?

Anadilimize can katmağa, öz vermeğe uğraşdığımız bu bucalama çağında üzeririne uçuşan soysuzluklara nasıl göz yumuyoruz. Hayır hayır artık kör değil, sağır değil, gücsüz de değiliz. Enerjimizi bu gibilere çokdur..

Valiz kafalı şinanay sözlü, hortlak gözlü tırtıl ruhlu soysuzlar... Omuz kaldırup tos vurmağı, kuyruk sallamağı nereden öğrendiniz?.

Vurduğunuz tos: Tıs, salladığınız kuyruk pıs olur. «Yoktur hiç sebep, çağırıyorum yanıma seni.»

Bunlar ne demer! Ne demek bunlar?..

Yapdığınız fikir herzelerine şekil herzeleriyle çeşnimi vermek istiyorsuuuz

Topumuza birden haykırıyor, topunuza birden savuruyoruz. Damarlarımızda dolaşan kan temiz Yumruğumuz kuvveili, kafamız dinçtir.

Ereğimiz, soysuz ruhları, soysuz istekleri parçalamak yok etmektir. Hızımızı ülküden, gücümüzü bilgiden aldık. Varlığımızı yurd için temiz istekler için harcıyacağız. Yolo gelin sapkınlar.

TÜRK İÇİN TÜRKÇE GEREK

GENÇLİK - İHTİYARLIK

TÜRKER ACAROĞLU

Gençlik ve ihtiyarlık... Bunlar kadar birbirine karşıt iki kelime tasarlanabilir mi?.

Bence, ihtiyarlık ak saçlılıkta, yüz buruşukluğunda değildir. Asıl ihtiyarlığı - yüz ve gözlerden çok - yürekte, canda ve hayatın açtığı korkunç yaralarda aramalıdır.

Ben: Pis vakalar, iğrenç sevgiler, ikiyüzlü öpücükler ve yalancı bakışlarla lekelenmemiş temiz bir ruha iyeyim: Çünkü, genç'im!..

Gençlik, budur bence.. Ve ihtiyarlık ta bunlardan yoksun olmak demektir.

Dost ve kadın hiyanetleriyle kanamamış,

Umudlu, sıcak...

Ve, uçsuz bucaksız bir ova kadar yeşil bir ruha iye olmak...

Sonra, hayatın çirkinliklerine yabancı,

İğrenç hakiykatlardan uzak, hibersiz yaşamak.. İşte gençlik! Hayattan taze bir zevk bulmak. En umulmadık şeylerden büyük sevinç kaynakları yaratmak... Budur.

Gözlerini kapayınca önünden kadın aldatmaları, dost alçaklıkları ve hayat acılıkları sürü ile, yığın yığın geçmiyorsa... Genç'sin!.

Bunun tersi «ihtiyarlık yaşı» denen, o insan eskiten ve yürek dolduran dağınık ruhsal hali meydana getirir.

Henüz gencim .. Fakat, ihtiyarlık? Onu düşünmek istemiyorum İhtiyarlıktan uzaklaşmak istiyorum. Bir yüzmetre koşucusu hızıyla ondan kaçıyorum ..

Onun da, arkamdan bu hızla koştuğundan eminim. Fakat, arkama dönüp bakmağa cesaretim yok.. Bu yarış nereye kadar sürecek ve nerde bitecektir? Bilmiyorum.

İranlıların büyük filozofu Zaratuştra, Mazdeizm denen dininin «Avesta» adlı kitabında der ki:

«Dünyayı yaratan Hürmüz tanrıların en büyüğü ve en eyisidir. Ehrimen ise kötülük yapar, etrafı şeytanlarla dolu bir tanrıdır. Hürmüzle Ehrimen, yani iyilik ve fenalık, dağimiğ kavga halindedirler, ve bir gün «muhakkak» eyilik fenalığa üstün gelecek, herşey temiz ve güzel olucaktır.»

Ne saf bir inanış.. Eyilik ve fenalık gibi, gençlik ve ihtiyarlık ta dağimiğ savaş halinde değil midir? Yalnız sonuçta bir ayrım var: Birincide eyilik - kötülüğü yenmektedir. İkincisinde de bunun böyle olduğunu, bana, kim temin edebilir?.

Onun için, bir gün gelip bu gençlik - ihtiyarlık yarışını kaybedeceğimden korkmaktayım.. Vakığa, şimdilik ihtiyarlığı çok uzakta bıraktım. Henüz bir tehlike yoktur. Fakat bir gün, bu korkunç yarıştan yenik olarak çıkacağım düşüncesiyle ürperiyorum...

Ne olurdu, ah?. Zaratuştra şimdi, bu yeniçağda yaşasaydı!. Ve bana, Eyilik-Kötülük kavgası gibi, bu Gençlik - İhtiyarlık yarışının sonucunu güzelliğe yorarak, gençliğin bir gün geçlik Zafer! . Kazanacağını müjdeleseydi! .

Bunu onun ağzından işitebilmek için uzak, çok uzak İran yaylalarına; kızgın İran çöllerine kadar giderdim. Söylediği gerçek te olmasa, bari sonu gelmiyen büyük bir umuda yaşardım!

Lâkin, şimdi bundan da yoksunum...

Oof.. Bırakın, bunları düşünmek istemiyorum!. Ben bir karamsar değilim!.. Gençliğin yeneceğini kendime oydıyorum ya... Buna inanıyorum ya.. Bu bana yeter!.

Sayın okurum!. Ölezlik duygusunu, sen de, içinden atarak çalış, ve yaşa...

YENİ ALMANCA LİSAN DERSLERİ
VE
GRAMER KURALLARI

(İkinci dersin devamı)

die Botschaft	seferet
der Busch	çalı
die Geschwister	kardeş
das Geşchenk	hediye
die Hochschule	üniversite
die Heuschrecke	çekirge
die Mosche	cami
der Schuch	kundura
sechreiben	yazmak
schauen	bakmak
schenken	hediye etmek
schlafen	uyumak
Dschemal	Cemal
das Gramophon	gramofon
der Philosoph	feylesof...

Almanyada ve Almancayı kısmen ve tamamen resmi dil olarak kabul eden hükümetler gerek resmi ve gerek özel işlerinde ekseriyetle (LATİN) harflerini kullandıklarından kitabımızda Alman gotik harflerinin yalnız alfabesini yazmakla yetiştirilmiş, (iktifa edilmiş) (1) Türkçe harflarımıze çok benzeyen ve lisanın çabuk ve kolaylıkla elde edilmesi için (LATİN) harfleri üstün tutulmuştur (üsterilmiştir) ....

Üçüncü ders

(der dritte Unterricht)

Almanca dilinde on söz bölümü vardır. (Es gibt in der deutschen Sprache zehn Redeteile.)

Söz bölümü (Aksamı kelâm)
(die Redeteile)

1—der Artikel (das Geschlechtswort)
Tanımlayan harf (harfi tarif)
2—das Sübstantiv (das Hauptwort) isim
3—das Adjektif (das Eigenschaftswort) sıfat
4—das Pronomen (das Fürwort) zamir
5—das numerale (das Zahlwort) sayı (ismi adet)
6—das Verb (das Zeitwort) fiil
7—die Präposition (das Verhaltniswort) harfiçer
8—das Adverb (das Umstandswort) zarf
9—die Konjucktion (das Bindwort) harfı atıf ve rabıta
10—die İnterjektion (das Ausrufswort) harfi nida

Almanca lisanında iki türlü (nevi) tanımlayan harf (harfi tarif) vardır. (İn der deutschen Sprache gibt es zwei Artikel (Geschlechtswort).

1—Belli tanımlayan harf (harfi tarifi muayyen) der bestimmte Artikel.

2—Bellisiz tanımlıyan harf (harfı tarifi gayri muayyen). der Unbestimmte Artikel

Belli tanımlayan harf: tekil (müfret) isimler için (der, die, das) çogul (cemi) isimler için (die) dır

Bellisiz tanımlayan harf: (ein, eine, ein) dır.

Tanımlayan harflar (harfı tarifler) isimlerden önce (evvel) bulunurlar ve cinslerini bildirmeğe hizmet ederler.

(Der, ein) tanımlayan harfları: Erkek (mänlich) kişileri, hayvanları ve eşyaları bildirirler.

(die, eine) tanımlayan harfları: dişi (weiblich) kişileri, hayvanları ve eşyaları bildirirler.

(das, ein) tanımlayan harfları: (muhayyer) (sächlich) yani cinsiyeti belli olmayan kişileri, hayvanları ve eşyaları bildirirler.

[1] — Matbaada Alman gotik harfleri olmadığı ve verilen sipariş de henuz gelmediği için bu derse gotik alfabe konamamıştır.

Örnek

(zum Beispiel)

der	Lehrer	Öğretmen
der	Herr	Efendi
der	Hund	Köpek
der	Rabe	Karga
der	Tisch	Masa
der	Korb	Sepet (zenbil)
die	Frau	Kadın
die	Schülerin	Okulalı kız
die	Löwin	Dişi arslan
die	Kuch	İnek
die	Gabel	Çatal
die	Kreide	Tebeşir
das	Kind	Çocuk
das	Lineal	Cedvel tahtası
das	Tier	Hayvan
das	Kleid	Elbise
ein	Lehrer	bir öğretmen
ein	Rabe	bir garga
ein	Tisch	bir masa
eine	Kuch	bir inek
eine	Frau	bir kadın
eine	Kreide	bir tebeşir
ein	Kind	bir çocuk
ein	Tier	bir hayvan
ein	Kleid	bir elbise

Bundan başka belli tanımlayan harfler (harfı tarifi muayyenler) bilinen (malum-Bekant) yahut belli bir kişi, eşya ve hayvanı göstermeğe hizmet ederler.

Örnek

(Zum Beispiel)

Da ist der Esel	Eşek oradadır
Da ist der Koch	Aşcı oradadır
Dai ist das Lesebuch	okuv (Kıraat kitabı) oradadır
Da ist die Frau	kadın oradadır

Bellisiz tanımlayan harflar (harfı tarifi gayri muayyenler) ise bilinmedik (Unbekant) (gayri malum) ve bellisiz (gayri muayyen) kişileri, eşya ve hayvanı göstermeğe hizmet ederler.

Örnek

(Zum Beispiel)

Da ist ein Dieb	oradaki bir dilencidir
Da ist ein Bauer	oradaki bir köylüdür
Da ist eine Nichte	oradaki bir (amuca, dayı, hala, teyze) kızıdır
Da ist eine Geige	oradaki bir kemandır
Da ist eine Kuch	oradaki bir inektir
Da ist ein Tier	oradaki bir hayvandır
Da ist ein Buch	oradaki bir kitaptır

Belli tanımlayan harflerin (harfı tarifi muayyenlerin) çoğulu (cemi) vardır. Erkek, dişi ve cinsi belli olmayan (müzekker, müennes ve muhayyer) tanımlayan harflerile gelen bütün isimler çogullarında (cemilerinde) (die) tanımlayan harfini alırlar.

Örnek

(Zum Beispiel)

die Herren	Efendiler
die Briefe	Mektuplar
die Lampen	Lambalar
die Kinder	Çocukler
die Papiere	Kâğıtlar
die Hefte	Defterler
die Worte	Kelimeler, sözler
die Kreiden	Tebeşirler
die Schulen	Mektepler

Bellisiz tanımlayan harflerin çoğulu (cemi) yoktur. Tekilinde bellisiz tanımlayan harf ile bulunan isimler çogullarında tanımlayan harfsiz kullanılırlar.

Örnek
(Zum Beispiel)

da ist ein Hund	Oradaki bir köpektir
da sind Hunde	oradakiler köpektir (Köpekler oradadır)
da ist eine Lampe	oradaki bir lambadır
da sind Lampen	lambalar oradadır (oradakiler lambadır)
da ist ein Bild	oradaki bir resimdir
da sind Bilder	oradakiler resimdir (resimler oradadır)
da ist ein Mann	oradaki bir adamdır
da sind Männer	oradakiler adamdır (adamlar oradadır)

Dördüncü ders
(der vierte Unterricht)

İsim
(Das Sübstantiv)

1 — Anlam (mana) i'tibarile Erkek olan Kişi ve hayvan isimleri (der) tanım layan harfını (harfı ta'rifini) alırlar.

Örnek
(Zum Beispiel)

der Mann	Adam
der Tiger	Kaplan
der Bäcker	Furuncu
der Flieger	Uçman
der Bruder	Birader
der Elefant	Fil

2 — Yan (cihet) isimleri (der) tanımlayan harfını (harfı tarifini) alırlar.

Örnek
(Zum Beispiel)

der Norden	Şimal
der Süden	Cenup
der Horizont	Ufuk
der Osten	Doğu (Şark)
der Westen	Batı (garp)

3 — Mevsim isimleri (der) tanımlayan harfını (harfı ta'rifini) alırlar

Örnek
(Zum Beispiel)

der Frühling	İlkbahar
der Sommer	Yaz
der Herbst	Sonbahar
der Winter	Kış

4 — Ay isimleri (der) tanımlayan harfını [harfı ta'rifini] alırlar.

Örnek
(Zum Beispiel)

der Yanuar	İkinci kânun
der Februar	Şubat
der März	Mart
der April	Nisan
der Mai	Mayıs
der Yuni	Haziran
der Yuli	Temmuz
der August	Ağustos
der September	Eylûl
der Oktober	Birinci teşrin
der November	İkinci teşrin
der Desember	Birinci kânun

5 — Gün isimleri [der] tanımlayan harfini (harfi tarifini) alırlar.

Örnek
(Zum Beispiel)

der Sonntag	Pazar
der Montag	Pazartesi
der Dienstag	Salı
der Mittwoch	Çarşamba
der Donnerstag	Perşembe
der Freitag	Cuma
der Sonnabend	Cumartesi.

Beşinci ders
(Der fünfte Unterricht)

Öğretim
(Übung)

Was macht der Vater? Der Vater liest das Buch. Wie ist die Bank? Die Bank ist lang. Wie ist das bild? Das Bild ist

sohön. Wohin gehen Sie? İch gehe in die Schule. İch gehe nach Hause. Heute ist Montag. Morgen ist Dienstag. Heute ist das wetter schlecht. wie sind Sie? İch bin sehr gut. İch bin Gesund.

Das Bad ist Warm.Das wasser ist kalt. Die Mutter ist krank. wie alt sind Sie? İch bin vierzig Yahre alt. Ich bin ein und zwanzig Yahre alt. Der wievielte ist heute? Heute ist der elfte Desember. Heute ist das Wetter sehr warm.

was	ne
heute	bu gün
morgen	yarın
gestern	dün
machen	yapmak
er,sie,es macht	o yapıyor
lesen	okumak
er,sie,es liest	o okuyor
schön	güzel
gehen	gitmek
ich gehe	ben gidiyorum
Sie gehen	siz gidiyorsunuz
gut	eyi
schlecht	fena
guten Morgen	eyi sabahlar (sabah şerifler hayır olsun)
guten Tag	eyi vakitler (vakıt şerifler hayır olsun)
guten Abend	eyi akşamlar (akşam şerifler hayır olsun)
ğute Nacht	eyi geceler (gece - niz hayırlı olsun, ha- hayırlı geceler)
krank	hasta
alt	yaş, sin, ihtiyar
vierzig	kırk
einundzwanzig	yirmi bir

Sein
İmek fiili
Hal samanı

İch bin	benim
du bist	sensin
er,sie,es ist	odır
wir sind	biziz
ihr seid (Sie sind)	sizsiniz
sie sind	onlardır

Haben
Malik olmak fiili
Hal samanı

İch habe	benim(bende) var
du hast	senin (sende) var
er,sie,es hat	onun (onda) var
wir haben	bizim (bizde) var
ihr habet (Sie haben)	sizin (sizde) var
sie haben	onların (onlarda) var

Sein ve haben fiilleri ileride fiil ayıtında (bahsında) tekrar edileceği için fazla izahdan vazgeçilmiştir.

Not:—Bu öğretimi Türkçeye çeviriniz: Erkek dişi ve muhayyer isimleri ayrı ayrı gösteriniz; Geçen derslerde okuduğunuz ve ezberlediğiniz kelimelerle bu öğretime benzer bir öğretim yapınız. Öğretimde geçen yeni kelimeleri ve sein ve haben fiillerinin hal zamanlarını ezberleyiniz.)

Noter
RÜKNETTİN SÖZER

KAYSERÎNİN MUNCUSUN KAMUNU:

NURİ TİMUR

Kayseri şarının «22» K. m. Kuzey do gusunda ve kuzey dağlarının güney eteğine serpilmiş olan Muncusun sevimli ve güzel bir komundur.

Muncusunun 4 K. m. doğusunda bulunan Gömeç köyü Sivas demir yolu üzerinde bağı bahçesi, suyu çok bir gezinti yeridir: Ülkü mecmuasının 22 inci sayısındaki yazımızda bu köyler üzerinde ipice söz söylenmiş olduğundan şimdi de nahiyemizin kadın hayatı üzerindeki tetkiklerimizi sunayım:

II — Köyün kadını:

Köyümüzün kadınları erkeklerle birlik ve beraberlikle köyün bütün işlerine karışırlar. Kışın evine ve çocuklarına ait bütün işlerini gören kadın: Bahar geldiği zaman dış işlerinin de bir ucundan yapışır:

Kadın: Bostan diker, çapa çapalar, orak biçer, Harman sürer, tınaz savurur. başak toplar. Bütün bu dış işleri sona irince yine evinin kış işlerine ve hazın hazırlığına başlar. Köyümüzün kadınları karınca çalışkanlığile hiç durmadan çalışır, didinir, uğraşır; evinin ve çocuklarının iyi geçinmesi ve başkasına bakıp yerinmemesi için son gücüle çalışırlar.

Bunun için, köyde erkekler. Kadınlara evin «diri dirliği ve ev şenliği» derler ilk bahar geldiği zaman erkekler bir tarafdan arpa ve bostan yeri sürerken kadında diğer tarafdan tarlaya kağnı ile gübre çekmeye başlarlar.

Bostan ve bakla çapaya geldiği zaman köyde her tarlada küme küme kadın çapacılar görülmeye başlar: Bu çapa zamanında her bostan ve bakla tarlası âdeta bir düğün evi görünüşünü andırır. Burada akşamlara kadar türküler söylene söylene yarenlikler ve gülüşmeler yapılarak işler görülür: Köyümüz kadınlarının el birliği ile yapmış oldukları bu çapa ve orak işleri kadınlar arasında öyle kaynaşma ve sevişme meydana getirirki bu topluluk ve kaynaşmalar hem işlerinin çabuk görülmesinde hemde zorsunmadan işlerin sevinçle yapılmasında işe yarar dedelerimizin tarihlere geçmiş çok önemli kültür kaynakları ve türeleri bütün durulugile bu kaynaşan kömeler arasında görüle bilir. Artık burada folkların ve halk edebiyatının en güzel örneklerine raslanır. Köyümüzde yeni çıkmış olan ve hep bir agızdan kadınlar tarafından söylenen türkülerden bir danesini örnek olarak aşagıya alıyorum:

«Daralilâylâm türküsü»

— 1 —

Elinde şisesi gülünen menekşesi
Oturmuş tavla oynar Cigerimin köşesi,
[Daralilaylaylam Daralilaylam Her beytin tekrarlaması]

— 2 —

Elinde ayna Kum gibi kayna
Keratanın oğlu Bacın gibi oyna
Tekrarlama..... — 3 —
Elinde hiyar Narin narin soyar.
Keratanın oğlu Şimdi annen duyar
T. . . . . .

— 4 —

Elinde boru Köprüye doğru
sen doldur ben içeyim Keratanın oğlu
T. . . . . .

— 5 —

Elinde atlas Iğneler batmas
Keratanın oğlu Bir gün bensiz yatmaz
T. . . . . .

— 6 —

İncir koydum güneşe Bakan gözler kamaşa
Oyar bir top gül ise Bende bir top menekşe
T. . . . . .

(Sonu var)

TÜRK TARİH KURUMU

Halkevi Köycüler Şubesi Neşriyatından :

1 — Köy kitabı Yazan : İlbay Salim Gündoğan

Halkevi Dil, Tarih, Edebiyet Şubesi neşriyatından:

1 — Öz Türkçe adlar Derleyenler : Abdi Ağabey oğlu, Şevki Işıkman
2 — Çepniler (Balıkesirde) Yazan : Çağış kamunu kamunbayı H. Akay
3 — Balıkesir inanmaları derleleyen : Öğretmen Osman Balkır

Kaynak Neşriyatından :

1 — Kaynağın 1-12 Sayısı Birinci cilt
2 — » 13.24 » İkinci »
3 — Balıkesirde Bağcılık Yazan : Kepsütlü oğlu Halil İbrahim

AÇIK MEKTUP

BANDIRMA : Bay M. Haşim — Şiirinizi beğendik, gelecek sayımızda basacağız.
Bay Behzat — Şiirinizi geç aldık, 1 inci teşrin sayısına bıraktık.

Balıkesir İl Basım yerinde basılmıştır

Türk tarihi tetkik cemiyeti başkanlığına.
ANKARA

1935 GENEL NÜFUS SAYIMI

20 İLKTEŞRİN - PAZAR

Eskiden Devletler Ulus için değil Uluslar Devlet için kaidesi hakim iken, devletler sayıma öneme vermezlerdi. Kaziye tesirinedöndüğü zamandan beri Devletler sayım gibi Ulusa eyi hizmet yollarını gösteren işlere baş vurmağa başlamışlardır.

Başvekâlet
İstatistik Umum Müdürlüğü

Sayısı 15 kuruştur

TÜRK TARİH KURUMU